

PROGRAMACIÓN 5º CURSO PRIMARIA

- **CIENCIAS DA NATUREZA**
- **CIENCIAS SOCIAIS**
- **LINGUA CASTELÁ E LINGUA GALEGA**
- **MATEMÁTICAS**
- **EDUCACIÓN PLÁSTICA**
- **VALORES CÍVICOS E SOCIAIS**

CURSO 2021-2022
CPI DE XANCEDA
MESÍA

ÍNDICE

1.-CONTEXTO	3
2.-CONTRIBUCIÓN DE CADA ÁREA AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE	3
3.-OBXECTIVOS	16
4.- OBXECTIVOS, CONTIDOS E TEMPORALIZACIÓN POR MATERIAS	17
5.-CRITERIOS DE AVALIACIÓN	42
6.-ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES	61
7.-METODOLOXÍA DIDÁCTICA	81
8.-MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS	83
9.-PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	83
10.-CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN	84
11.-MÍNIMO DOS ESTÁNDARES PARA A AVALIACIÓN POSITIVA	86
12.-MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE	94
13.-PROGRAMA DE REFORZO PARA A RECUPERACIÓN DE MATERIAS PENDENTES	96
14.-ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES	96
15.-ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PLAN LECTOR	97
16.-INTEGRACIÓN DAS TIC	98
17.-CRITERIOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN	99

1-CONTEXTO

CPI de XANCEDA: MESÍA

Único grupo de 5º curso de Enseñanza Primaria do centro, formado por 14 alumnos e alumnas, todos galego-falantes.

- Dentro do reducido grupo de alumnos hai diferenzas que van levar a unha atención individualizada, especialmente nos casos que amosan dificultades. Dous alumnos-as asistían no curso pasado a sesións de PT e este curso deben seguir ou recibir apoio de profesorado con dispoñibilidade horaria. Un alumno vén doutro centro e repite quinto Temos una nena e dous nenos con rasgos disléxicos. Ao mesmo tempo un destes alumnos ten daltonismo. Ademáis existe unha alumna con TDAH e que a súa vez permanece un ano mais neste curso. Outra alumna diagnosticada de TDAH e altas capacidades.

O resto do grupo non amosa en principio problemática a sinalar.

Esta programación abarca as materias de Ciencias Naturais, Ciencias Sociais, Lingua Castelá, Lingua Galega, Matemáticas, Plástica e Valores Cívicos e Sociais. Cada apartado fai referencia a todas estas materias.

Este curso entramos no programa E-dixgal, polo que o desenvolvemento das clases sufrirá un cambio en canto á metodoloxía, na que terá un peso especial o ordenador, as actividades interactivas, aínda que se complementará con actividades nos cadernos, na libreta do alumnado e en fichas de reforzo e ampliación de cada tema.

2.- CONTRIBUCIÓN DE CADA ÁREA AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

En cada área incidiremos no adestramento de todas as competencias de xeito sistémico facendo fincapé nos aspectos máis afíns a cada unha das áreas.

CIENCIAS DA NATUREZA.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

O desenvolvemento desta competencia nesta área curricular permítenos utilizar elementos e razoamentos matemáticos para resolver problemas provenientes de situacións cotiás partindo do coñecemento dun mesmo, da natureza e da interacción

cos outros. Así mesmo, incorpora a aplicación dalgunhas nocións, conceptos científicos e técnicos coa posibilidade real de utilizar a actividade matemática en contextos variados aos que se ten que enfrontar o propio alumnado.

Centrarémonos sobre todo en: manexar os coñecementos sobre ciencia e tecnoloxía para solucionar problemas, comprometerse co uso responsable dos recursos naturais, desenvolver hábitos de vida saudable, identificar e manipular con precisión elementos matemáticos en situacións cotiás.

Comunicación lingüística

Debido ao carácter da área, coa importancia de iniciar o alumnado nesa busca de información e presentarlle ao resto, de realizar simulacións, de iniciarse na actividade científica..., é unha prioridade traballar co alumnado a comprensión ao longo destas unidades que se desenvolven. Comprender o sentido de textos orais e escritos e producir textos propios de diversa complexidade en relación coa materia. Amosar un interese por lecturas de carácter científico.

Competencia dixital

Ser competente na utilización das tecnoloxías da información e da comunicación como instrumento de traballo intelectual inclúe utilízalas na súa dobre función de transmisoras e xeradoras de información e coñecemento. Desde esta área faise necesario o manexo de ferramentas dixitais para adquirir información e transformala en coñecemento. En especial centrarémonos en comprender mensaxes elaboradas en códigos diversos, seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade para a busca de información, manexar ferramentas dixitais para construír o coñecemento.

Conciencia e expresións culturais

A través da ciencia, podemos coñecer o mundo no que vivimos, o ámbito que nos rodea e os seus cambios, polo que esta competencia pódenos dar unha visión diferente desde a perspectiva das diferentes manifestacións culturais e a forma de expresión artística. Elaborar traballos e presentacións con sentido estético, apreciar a beleza das expresións artísticas, mostrar respecto por elas e polo patrimonio cultural e valorar a interculturalidade como fonte de riqueza persoal e cultural, son aspectos a traballar.

Competencias sociais e cívicas

A área de Ciencias da Natureza pídennos o desenvolvemento de actitudes e valores vinculados ao respecto cara a un mesmo e aos demais, cara á natureza, cara ao traballo propio das ciencias e o seu carácter social. Para o desenvolvemento desta competencia traballaremos a educación en valores, a participación activa, a capacidade de diálogo en situacións de convivencia no traballo, a resolución de conflitos, a preocupación polos máis desfavorecidos, a elaboración dunha escala de valores propia e o coñecemento e aplicación de dereitos e deberes de convivencia cidadá no contexto da escola.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

Na área de Ciencias da Natureza preténdese iniciar o alumnado na actividade científica polo que este aspecto se vincula ao desenvolvemento desta competencia. A necesidade de desenvolver a autonomía persoal, a xestión de grupos de traballo desde un liderado compartido, fai que teñamos que fomentar habilidades de emprendemento que acaden os obxectivos propostos. Xestionar o traballo do grupo, xerar novas posibilidades desde coñecementos previos do tema, amosar iniciativa persoal e asumir riscos no desenvolvemento de tarefas e proxectos.

Aprender a aprender

A competencia de aprender a aprender supón dispoñer de habilidades para iniciarse na aprendizaxe e ser quen de continuar aprendendo de xeito cada vez máis eficaz e autónomo de acordo con aquilo que consideramos. Nesta área vese a necesidade de traballar de forma explícita a confianza nun mesmo, para poder traballar cos outros, e o gusto por aprender. Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe, desenvolvendo estratexias que favorezan a comprensión dos contidos en distintos contextos de aprendizaxe, aplicando estratexias para mellorar o pensamento creativo, crítico, emocional e independente, e identificar as potencialidades persoais en relación coa aprendizaxe.

AREA DE CIENCIAS SOCIAIS

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

O desenvolvemento desta competencia na área curricular de Ciencias Sociais implica a habilidade progresiva para poñer en práctica os procesos e actitudes propios da análise sistemática e de indagación científica: identificar e considerar problemas relevantes,

formular preguntas, localizar, obter, analizar e representar información... considerar e contrastar solucións... e todo iso, en contextos tan variados como sexa posible. O desenvolvemento desta competencia nesta área leva consigo utilizar nos ámbitos persoal e social diferentes elementos razoamentos matemáticos para dar unha mellor resposta aos contextos cotiáns nos que nos encontremos.

Comunicación lingüística

O desenvolvemento da competencia lingüística na área de Ciencias Sociais lévanos a adestrar diferentes destrezas e habilidades que supoñen establecer vínculos e relacións constructivas cos demais e co contorno, e achegarse a novas culturas que adquiren consideración e respecto na medida que se coñecen. Esta competencia está presente na capacidade efectiva de convivir e resolver conflitos.

A utilización da linguaxe como instrumento de comunicación oral e escrita, de representación, de interpretación, de comprensión da realidade, de construción e comunicación do coñecemento favorecerá un maior desenvolvemento lingüístico no alumnado, apuntando a usar de modo funcional, polo menos unha lingua estranxeira.

Competencia dixital

A competencia dixital desde a área de Ciencias Sociais comportará facer uso habitual dos recursos tecnolóxicos dispoñibles para avaliar e seleccionar novas fontes de información para comprender a realidade social na que vivimos contribuindo á mellora. Esta competencia axudaranos a transformar a información en coñecemento para aplicalo en distintas situacións e contextos nos que o alumnado se vaia encontrando. Empregar distintas fontes de busca de información, seleccionando segundo a súa fiabilidade, elaborar información propia derivada da obtida, manexar ferramentas dixitais actualizando o usos das TICs para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria, aplicando criterios éticos no uso das mesmas.

Conciencia e expresións culturais

A área de Ciencias Sociais, axudaranos a coñecer o mundo no que vivimos, afondar no coñecemento da nosa sociedade, comprender a realidade histórica e social do noso contorno. Esta competencia implica poñer en xogo habilidades de pensamento diverxente e converxente, comporta reelaborar ideas, sentimentos propios e alleos... para poder comprender e enriquecerse con diferentes realidades e producións de diferentes manifestacións culturais. Mostrar respecto cara as obras máis importantes do

patrimonio cultural, valorar a interculturalidade como fonte de riqueza, expresar sentimentos e emocións e realizar traballos e presentacións con sentido estético e utilizando códigos artísticos.

Competencias sociais e cívicas

A área de Ciencias Sociais incide na comprensión da realidade social na que se vive, entre outras. Esta competencia axudaranos a desenvolver a comprensión sobre os trazos da sociedade actual, a súa crecente pluralidade e o seu carácter evolutivo. Desenvólvese tamén en mostrar un sentimento de cidadanía global compatible coa identidade local.

Así mesmo, forman parte desta competencia aquelas habilidades sociais que permiten saber que os conflitos de valores e intereses forman parte da convivencia, resolvelos con actitude construtiva e tomar decisións con autonomía, empregando unha escala de valores construída mediante a reflexión crítica e o diálogo duns patróns culturais básicos. Para elo será necesario coñecer e aplicar dereitos e deberes da convivencia no contexto da escola, desenvolver a capacidade de diálogo, recoñecer a riqueza na diversidade de opinións e ideas, aprender a comportarse de acordo a unha escala de valores, amosar preocupación polos desfavorecidos e involucrarse ou promover accións cun fin social.

Sentido da iniciativa e espírito emprendedor

A área de Ciencias Sociais axudará a desenvolver o sentido da iniciativa do alumnado a través de fomentar a transformación de ideas en accións, é dicir, propoñerse obxectivos, planificar e levar a cabo proxectos. Isto lévanos a adestrar actitudes positivas cara ao cambio e a innovación; habilidades relacionadas co liderado de proxectos que inclúen visión, espírito de superación, habilidades para o diálogo e cooperación, organización de tarefas... Asumir responsabilidades, xestionar o traballo do grupo, actuar con responsabilidade e sentido ético, encontrar posibilidades no contorno, mostrar iniciativa persoal e asumir riscos no desenvolvemento de tarefas ou proxectos tanto individuais como en grupo serán aspectos a traballar nesta competencia.

Aprender a aprender

A competencia de aprender a aprender axúdanos a ser conscientes de como se aprende, de como se xestionan e controlan de forma eficaz os procesos de aprendizaxe. Esta

competencia fai necesaria a perseveranza na aprendizaxe, capacidade de autoavaliarse e autorregularse sabendo administrar o esforzo, aprendendo dos erros dun mesmo e dos demais, incidindo en formulacións de metas alcanzables a curto, medio e longo prazo elevando de forma progresiva e realista os obxectivos de aprendizaxe. Para elo será necesario: xerar estratexias para aprender e que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos, aplicar estratexias para mellorar o pensamento creativo, crítico, emocional..., planificar os recursos e pasos a realizar no proceso de aprendizaxe, avaliar a consecución de obxectivos e tomar conciencia do propio proceso.

ÁREA DE LINGUA CASTELÁ E LINGUA GALEGA

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

O desenvolvemento desta competencia nesta área curricular permítenos utilizar, interpretar e expresar con claridade situacións cotiás contendo elementos matemáticos. Así mesmo, ofrece a posibilidade real de utilizar a actividade matemática en contextos variados para poder desenvolver así a utilización da linguaxe como instrumento para poder comunicarse e expresarse a diferentes niveis. Manexar a linguaxe matemática con precisión en calquera contexto. Realizar argumentacións en calquera contexto con esquemas lóxico-matemáticos.

Comunicación lingüística

A expresión oral e a expresión escrita requiren dun adestramento en cada unha das áreas.

Debido ao carácter da área, trataremos de que adquiran as destrezas comunicativas no uso da lingua. Será unha prioridade dotar o alumnado de estratexias que favorezan unha correcta aprendizaxe e que lle aseguren un manexo efectivo nas situacións cotiás e en diferentes contextos nos que se encontre. A comprensión e expresión oral e escrita, o goce coa lectura, e a búsqueda da información utilizando os coñecementos sobre a lingua serán obxectivos fundamentais.

Competencia dixital

Ser competente na utilización das Tecnoloxías da Información e a Comunicación como instrumento de traballo intelectual inclúe utilízalas na súa dobre función de transmisoras e xeradoras de información e coñecemento. Dende esta área faise

necesario o manexo de ferramentas dixitais para a adquisición de información transformándoa en coñecemento.

Nestas áreas de lingua e lengua será necesario empregar fontes diversas de busca de información seleccionando segundo a fiabilidade, elaborar información a partir desta busca, utilizr diferentes canles de comunicación, comprender mensaxes en diferentes códigos, manexar diferentes ferramentas dixitais e aplicar o uso das TICs para mellora o traballo e facilitar a vida diaria, aplicando criterios éticos no seu uso.

Conciencia e expresións culturais

A través da lingua, podemos coñecer o mundo no que vivimos, o contorno que nos rodea e os seus cambios, polo que esta competencia nos pode dar unha visión diferente dende a perspectiva das diferentes manifestacións culturais e a forma de expresión artística. Mostrar respecto polo patrimonio, valorar a interculturalidade, expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos, apreciar a beleza das expresións artísticas e elaborar traballos e presentacións con sentido estético.

Competencias sociais e cívicas

A área de lingua e literatura, tanto Galega como Castelá, pídenos desenvolver unha serie de actitudes e valores que nos van levar a saber desenvolvernos na sociedade na que vivimos: Coñecer e aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola. Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos, mostrar dispoñibilidade para a participación activa, recoñecer a riqueza na diversidade de opinións, aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores, concibir unha escal propio de valores para actuar de acordo con ela e involucrarse en accións con fins sociais.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

A área de Lingua e Literatura galega e castelá esixe un proceso de ensino-aprendizaxe activo. O enfoque comunicativo radica na necesidade de utilizar a lingua. Será necesario iniciar o alumnado en adestrar diferentes habilidades de emprendemento como unha forma de consolidar as diferentes ferramentas para comunicarse: ser constante no traballo superando as dificultades, optimizar recursos, actuar con responsabilidade, amosar entusiasmo e confianza nas propias posibilidades e configurar unha visión de futuro realista e ambiciosa.

Aprender a aprender

A competencia de aprender a aprender supón dispoñer de habilidades para iniciarse na aprendizaxe e ser capaz de continuar aprendendo de xeito cada vez máis eficaz e autónomo de acordo a aquilo que nos formulamos. Nas áreas de lingua vese a necesidade de traballar de forma explícita a confianza nun mesmo para poder traballar cos outros e o gusto por aprender. Xestionar os recursos e motivacións, desenvolver as distintas intelixencias múltiples, desenvolver e xerar estratexias para aprender e comprender, planificar recursos, avaliar a consecución dos obxectivos e tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.

ÁREA DE MATEMÁTICAS.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

Os obxectivos curriculares da área así como criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe cobren os aspectos básicos desta competencia no uso de elementos matemáticos e resolución de problemas así como de comprensión e aplicación dos métodos científicos. Así mesmo, engadiremos algúns aspectos máis que os complementen, como pode ser o coidado do medio para adestrar a boa xestión de recursos materiais ou hábitos saudables desde o centro de interese formulado nas unidades. Traballaremos fundamentalmente arredor de: manexar correctamente a linguaxe matemática, identificar e manipular elementos matemáticos, aplicar os coñecementos matemáticos á resolución de problemas en contextos reais e en calquera materia aplicando correctamente as estratexias de resolución de problemas.

Comunicación lingüística

A comprensión escrita así como a expresión oral e escrita deben se adestradas desde todas as áreas, pois son parte do que se denominaron aspectos competenciais transversais. A comprensión é vital para o desenvolvemento de calquera área e, en concreto, para desenvolver a comprensión dos enunciados dos problemas. Por este motivo deberiamos adestralos de xeito explícito e sistemático ao longo de todas as unidades.

Competencia dixital

É evidente a importancia das ferramentas dixitais para a adquisición de coñecemento en todas as materias e idades.

Para iso, na área de Matemáticas, traballaremos para que o alumnado desenvolva adecuadamente esta competencia centrándonos sobre todo en: empregar diferentes fontes de busca de información, seleccionando segundo a súa fiabilidade, elaborar información derivada da obtida, comprender mensaxes en códigos diversos, utilizar distintas canles de comunicación audiovisual, manexar ferramentas dixitais e actualizar o uso das TICs para mellorar o traballo aplicando criterios éticos no seu uso.

Conciencia e expresións culturais

Desde a área de Matemáticas podemos contribuír ao adestramento desta competencia desde a interculturalidade e respecto por crenzas e pensamentos diferentes e a expresión artística con sentido estético na realización de traballos.

Competencias sociais e cívicas

As competencias sociais e cívicas encerran a comprensión e a aplicación de dereitos e deberes dos cidadáns nun Estado democrático. Traballar cos compañeiros, convivir, compartir coñecemento, participar na xestión do grupo, propoñer, colaborar... son aspectos desta competencia que podemos adestrar desde a área. Desenvolver a capacidade de diálogo, mostrar dispoñibilidade para a participación, aprender a comportarse desde unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

Desenvolver a autonomía persoal, o liderado na xestión de grupos de traballo e estimular a creatividade son aspectos doadamente abordables desde calquera área no traballo diario e mediante a proposta de traballo en grupos colaboradores. Ademais, podemos promover o adestramento de habilidades propiamente emprendedoras no deseño de tarefas que permitan a xestión de recursos materiais e persoais. Aprender a optimizar recursos persoais, asumir responsabilidades, ser constante no traballo, colaborar co grupo, mostrar iniciativa persoal, configurar unha visión de futuro realista e ambiciosa son algúns dos aspectos básicos a traballar.

Aprender a aprender

A competencia aprender a aprender toma especial relevancia nunha área cuxa finalidade última é xerar procesos de pensamento eficaces para resolución de problemas. Por este motivo, traballarémola de xeito especialmente intenso, dado que

está incrustada na súa razón de ser. Ademais, unha das maiores dificultades que atopamos na aprendizaxe desta materia é a pouca conciencia sobre a aprendizaxe e pouca confianza nas capacidades persoais para enfrontala. Por iso, a reflexión sobre os procesos de aprendizaxe e a consecución de obxectivos é especialmente relevante. Desenvolver as distintas intelixencias múltiples, xestionar e planificar recursos, xerar estratexias, avaliar a consecución de obxectivos e tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe son fundamentais neste apartado.

ÁREA DE PLÁSTICA.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

A área contribúe á adquisición da Competencia matemática e Competencias en ciencias e tecnoloxía ao abordar conceptos e representacións xeométricas presentes na arquitectura, no deseño, no mobiliario, nos obxectos cotiáns, no espazo natural, e naquelas ocasións nas que se necesitan referentes para organizar a obra artística no espazo. Así mesmo, aspectos traballados en música como o ritmo e as escalas, colaboran directamente coa consecución da Competencia matemática.

Comunicación lingüística

A través dos intercambios comunicativos que se xeran nas diversas actividades e proxectos, do uso das normas que o rexen, da explicación dos procesos e do vocabulario específico que a área achega, contribúese ao desenvolvemento da competencia en comunicación lingüística.

Desenvólvese tamén esta competencia a través da descrición dos proxectos de traballo, das argumentacións sobre solucións achegadas no desenvolvemento dos proxectos e da propia presentación destes.

Competencia dixital

Mediante o uso da tecnoloxía como ferramenta para mostrar procesos relacionados coas artes visuais e para achegar o alumnado á creación de producións artísticas e á análise das imaxes e das mensaxes que estas transmiten, contribúese ao desenvolvemento da Competencia dixital. Asimesmo o uso de ferramentas e programas informáticos específicos para a elaboración de traballos creativos e artísticos na área de plástica contribúen ao desenvolvemento desta competencia.

Conciencia e expresións culturais

A área de Educación artística contribúe directamente en todos os aspectos que configuran a área á adquisición desta competencia. Nesta etapa ponse a énfase no coñecemento de diferentes códigos artísticos e nas técnicas e nos recursos que lle son propios, axudando o alumnado a iniciarse na percepción e na comprensión do mundo que o rodea e a ampliar as súas posibilidades de expresión e de comunicación cos demais. A posibilidade de representar unha idea de forma persoal, valéndose dos recursos que as linguaxes artísticas proporcionan, promove a iniciativa, a imaxinación e a creatividade, ao tempo que ensina a respectar outras formas de pensamento e de expresión.

A área, ao propiciar o achegamento a diversas manifestacións culturais e artísticas, tanto do ámbito máis próximo coma doutros pobos, dota os alumnos e as alumnas de instrumentos para valoralas e para formular opinións cada vez máis fundamentais no coñecemento. Deste modo, poden ir configurando criterios válidos en relación cos produtos culturais e ampliar as súas posibilidades de ocio.

Competencias sociais e cívicas

A Educación artística favorece a participación en experiencias colectivas: colaxe, exposicións, experiencias musicais, etc., como forma de expresar ideas, sentimentos, vivencias tanto persoais coma grupais. A interpretación e a creación supoñen, en moitas ocasións, un traballo en equipo. A aceptación de normas desta forma de traballo, a cooperación, asunción de responsabilidades e utilización de espazos de xeito apropiado, son regras e normas dun desenvolvemento social e cívico adecuado. Todo iso fai que a área contribúa ao desenvolvemento da Competencia social e cívica.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

A creatividade esixe actuar con autonomía, poñer en marcha iniciativas, barallar posibilidades e solucións diversas. O proceso non só contribúe á orixinalidade e á busca de formas innovadoras, senón que ademais xera flexibilidade polas diferentes respostas que poden obterse ante un mesmo suposto. Neste sentido a área de Educación artística contribúe á Competencia sentido de iniciativa e espírito emprendedor, actuando significativamente no proceso que leva ao neno desde a exploración inicial ata o produto final, o cal require unha planificación previa e demanda un esforzo por alcanzar resultados orixinais, non estereotipados. O traballo en equipo e as habilidades

de planificación, organización e elaboración de proxectos de traballo supoñen o desenvolvemento de capacidades e habilidades básicas tales como: a perseveranza, a responsabilidade, a autocrítica e a autoestima, contribuíndo todas elas directamente ao desenvolvemento desta competencia.

Aprender a aprender

Á Competencia para aprender a aprender contribúese na medida en que se favoreza a reflexión sobre os procesos na manipulación de obxectos, a experimentación con técnicas e materiais e a exploración sensorial de sons, texturas, formas ou espazos, co fin de que os coñecementos adquiridos doten nenos e nenas dunha experiencia suficiente para utilízalos en situacións diferentes. O desenvolvemento da capacidade de observación, formula a conveniencia de establecer pautas que a guíen, co obxecto de que o exercicio de observar proporcione información relevante e suficiente. Neste sentido, a área fai competente en aprender, ao proporcionar protocolos de indagación e planificación de procesos susceptibles de ser utilizados noutras aprendizaxes.

ÁREA DE VALORES SOCIAIS E CÍVICOS.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

O desenvolvemento desta competencia nesta área curricular permítenos utilizar, interpretar e expresar con claridade elementos e razoamentos matemáticos para enfrontarse a aquelas situacións cotiás que os precisan. Así mesmo, esta competencia ofrece a posibilidade de empregar o razoamento lóxico, analizar e axuizar a partir de conflitos, e resolver problemas e xuízos morais de diversos problemas sociais e históricos.

Comunicación lingüística

Para o bo desenvolvemento desta competencia nesta área, será decisivo o fomento da lectura a través de libros e de fragmentos de textos escollidos para comentar na aula con dúas finalidades: mellorar a comprensión lectora e a adquisición de destrezas para a expresión escrita, e adquirir identidade sobre o que significa unha sociedade cívica. Todo iso co obxectivo de favorecer o coñecemento dos valores, os dereitos e os deberes destacados nos dereitos humanos, etc. Trataremos desde esta área de que adquiran as destrezas comunicativas, tanto orais coma escritas, e para iso, procuraremos adestrar polo menos un descriptor en cada unha das unidades didácticas.

Competencia dixital

Desenvolver a competencia dixital desde esta área axudaranos a manexar ferramentas que posibiliten o acceso ao coñecemento e ao mesmo tempo nos ensine o seu uso responsable. Esta competencia favorecerá o traballo autónomo e participativo, fomentando a identidade persoal e a relación interpersoal. Empregar e seleccionar distintas formas de información e elaborar a propia a partires da obtida por estes medios, comprender mensaxes en diferentes códigos, actualizarse no uso das TIC e aplicar criterios éticos no seu uso, contribúen ao desenvolvemento desta competencia clave.

Conciencia e expresións culturais

A través desta competencia e desde esta área, posibilitase a adquisición de pautas sociais e cívicas persoais, interpersoais e interculturais para participar dunha forma eficaz e construtiva en sociedades cada vez máis diversificadas.

Competencias sociais e cívicas

A área de Valores Sociais e Cívicos pídenos que se facilite a construción da identidade individual e se potencien as relacións interpersoais para favorecer a convivencia de acordo a valores cívicos socialmente recoñecidos, polo que esta competencia fomentará todos aqueles aspectos que lle axuden ao alumnado a formarse como persoas e cidadáns participativos na mellora e o desenvolvemento dunha sociedade democrática.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

O sentido de iniciativa e espírito emprendedor beneficiará ao alumnado, xa que se iniciará no autoconecemento a distintos niveis para poder desenvolver habilidades que o leven a tomar iniciativas emprendedoras que faciliten a asunción da complexa convivencia social propiciando valores de interdependencia positiva e cooperación, de acordo cos valores, os dereitos e os deberes da sociedade na que se desenvolven.

Aprender a aprender

A competencia de aprender a aprender favorece a forma en que o proceso de ensino-aprendizaxe se vai consolidando no alumnado. As metodoloxías empregadas nesta área estarán relacionadas co traballo de investigación, de forma que a participación e a

implicación do alumnado sexa real, así como o recoñecemento e a aceptación das normas sociais e de convivencia.

Nesta área insistirase na relación entre o progreso persoal e o académico, xa que iso supoñerá unha das bases para que se inicien na construción do seu propio proxecto persoal de vida.

3-OBXECTIVOS XERAIS DE TODAS AS MATERIAS

a) Coñecer e apreciar os valores e as normas de convivencia, aprender a obrar de acordo con elas, prepararse para o exercicio activo da cidadanía e respectar os dereitos humanos, así como o pluralismo propio dunha sociedade democrática.

b) Desenvolver hábitos de traballo individual e de equipo, de esforzo e de responsabilidade no estudo, así como actitudes de confianza en si mesmo/a, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese e creatividade na aprendizaxe, e espírito emprendedor.

c) Adquirir habilidades para a prevención e para a resolución pacífica de conflitos que lles permitan desenvolverse con autonomía no ámbito familiar e doméstico, así como nos grupos sociais cos que se relacionan.

d) Coñecer, comprender e respectar as diferentes culturas e as diferenzas entre as persoas, a igualdade de dereitos e oportunidades de homes e mulleres e a non discriminación de persoas con discapacidade nin por outros motivos.

e) Coñecer e utilizar de xeito apropiado a lingua galega e a lingua castelá, e desenvolver hábitos de lectura en ambas as linguas.

f) Adquirir en, polo menos, unha lingua estranxeira a competencia comunicativa básica que lles permita expresar e comprender mensaxes sinxelas e desenvolverse en situacións cotiás.

g) Desenvolver as competencias matemáticas básicas e iniciarse na resolución de problemas que requiran a realización de operacións elementais de cálculo, coñecementos

xeométricos e estimacións, así como ser quen de aplicalos ás situacións da súa vida cotiá.

h) Coñecer os aspectos fundamentais das ciencias da natureza, as ciencias sociais, a xeografía, a historia e a cultura, con especial atención aos relacionados e vinculados con Galicia.

i) Iniciarse na utilización, para a aprendizaxe, das tecnoloxías da información e da comunicación, desenvolvendo un espírito crítico ante as mensaxes que reciben e elaboran.

j) Utilizar diferentes representacións e expresións artísticas e iniciarse na construción de propostas visuais e audiovisuais.

k) Valorar a hixiene e a saúde, aceptar o propio corpo e o das demais persoas, respectar as diferenzas e utilizar a educación física e o deporte como medios para favorecer o desenvolvemento persoal e social.

l) Coñecer e valorar os animais máis próximos ao ser humano e adoptar modos de comportamento que favorezan o seu coidado.

m) Desenvolver as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como unha actitude contraria á violencia, aos prexuizados de calquera tipo e aos estereotipos sexistas e de discriminación por cuestións de diversidade afectivo-sexual.

n) Fomentar a educación viaria e actitudes de respecto que incidan na prevención dos accidentes de tráfico.

o) Coñecer, apreciar e valorar as singularidades culturais, lingüísticas, físicas e sociais de Galicia, poñendo de relevancia as mulleres e homes que realizaron achegas importantes á cultura e á sociedade galegas.

4- OBXECTIVOS , CONTIDOS E TEMPORALIZACIÓN POR MATERIAS

CIENCIAS DA NATUREZA

Obxectivos

Experimentar en cuestións relacionadas coas Ciencias da Natureza.

- Observar de forma directa e indirecta a natureza a través de diferentes fontes de información.

- Analizar e comprender textos propios da área.
- Utilizar as tecnoloxías da información e a comunicación como instrumento na búsqueda de información.
- Establecer conclusións a problemas plantexados.
- Crear hábitos de prevención de enfermidades e accidentes.
- Adquirir normas de seguridade e protocolos de actuación no caso de necesidade.
- Aprender un uso responsable das novas tecnoloxías da información e comunicación.
- Fomentar o traballo individual e en grupo.
- Aprender hábitos e técnicas de estudo que garantan esforzo e responsabilidade.
- Aprender a planificación de proxecto e a presentación de informes.
- Descubrir as partes do corpo humano.
- Interiorizar os órganos do propio corpo.
- Recoñecer os diferentes tipos de alimentos potenciadores dun estado de bienestar ou pola contra, de enfermidade.
- Crear hábitos saudables.
- Coñecer o seu propio corpo e o dos demais.
- Descubrir as características máis importantes dos seres vivos e do seu entorno a través da observación.
- Aprender as características principais dos seres vivos.
- Crear hábitos de respecto e coidado cara aos seres vivos.
- Coñecer a materia e as súas propiedades así como unha clasificación simple de materiais.
- Planificar e realizar experiencias sinxelas.
- Aprender a importancia do reciclado de materiais.
- Crear hábitos responsables de emprego das fontes de enerxía do planeta.
- Descubrir a utilidade das máquinas e aparatos que rodean ao neno.
- Identificar as principais profesións e as características do seu traballo.
- Coñecer descubrimentos e inventos

Contidos e temporalización

BLOQUE 1. INICIACIÓN A LA ACTIVIDAD CIENTÍFICA

- Utilización de diferentes fontes de información. Observación directa e indirecta da natureza empregando instrumentos apropiados e a través do uso de libros, medios audiovisuais e tecnolóxicos.
- Lectura, análise e síntese de textos propios del área.
- Hábitos de prevención de enfermidades y accidentes, na aula, no Centro e na utilización de diversos materiais, tendo en conta as normas de seguridade e coñecemento dos protocolos de actuación en caso de necesidade.
- Hábitos de prevención y coidado no manexo de redes e materiais digitais e coñecemento do uso responsable e seguro das tecnoloxías e Internet.
- Traballo individual e en grupo.
- Técnicas de estudio e traballo. Desenvolvemento de hábitos de traballo e esforzo.

BLOQUE 2.O SER HUMANO E A SAÚDE

- Corpo humano e o seu funcionamento. Anatomía y fisioloxía. Células, tecidos, órganos, aparatos e sistemas.
- As funciones vitais no ser humano nas distintas etapas da vida.
- Alimentos e alimentación: función e clasificación. A pirámide alimenticia.
- Alimentación saudable: a dieta equilibrada.
- Hábitos saudables para previr enfermidades A conduta responsable. Efectos nocivos do consumo de alcohol e drogas.
- Avances científicos que melloran a vida. Científicos relevantes.
- Coñecementos de actuacións básicas de primeiros auxilios. Protocolos de actuación ante accidentes escolares e domésticos.
- A relación cos demais. A toma de decisions: criterios e consecuencias. A resolución pacífica de conflitos.
- Estratexias de relación social. Ocio saudable.
- A igualdade entre homes e mulleres.

BLOQUE 3. OS SERES VIVOS

- Organización interna dos seres vivos. Órganos, aparatos e sistemas dos seres vivos: principais características e funcións.
- As plantas: Características, recoñecemento e clasificación. A estrutura e fisioloxía das plantas. A fotosíntese e a súa importancia para a vida na Terra.

- Os outros reinos.
- As relacións entre os seres vivos. Cadenas alimentarias. Especies, poboacións, comunidades e ecosistemas. Especies invasoras e especies protexidas.
- Respeto das normas de uso, de seguridade e de mantemento dos instrumentos de observación y dos materiais de traballo.
- Interés pola observación e o estudo riguroso de todos os seres vivos. Empleo de instrumentos apropiados e uso de medios audiovisuais e tecnolóxicos.
- Hábitos de respeto e coidado cara aos seres vivos. A conservación do medio ambiente. Factores de contaminación e rexeneración.

BLOQUE 4. MATERIA E ENERXÍA

- A materia: propiedades, estados e cambios. Estudo e clasificación dalgúns materiais polas súas propiedades: dureza, solubilidade, estado de agregación, textura, color, forma, plasticidade e conductividade.
- Procedementos para a medida da densidade dun corpo.
- Explicación de fenómenos físicos observables en termos de diferenzas de densidade. A flotabilidade nun medio líquido.
- Predicción de alteracións no movemento e na forma dos corpos por efecto das forzas e os cambios de estado.
- As mezclas e os seus tipos. Separación de compoñentes dunha mezcla mediante destilación, filtración, evaporación ou disolución.
- Reaccións químicas: a combustión, a oxidación e a fermentación.
- O desenvolvemento enerxético, sostible e equitativo. Uso responsable das fontes de enerxía no planeta.

BLOQUE 5. A TECNOLOXÍA, OBXECTOS E MÁQUINAS

- Máquinas e aparatos. Tipos de máquinas. Utilidade e exemplos na vida cotiá.
- A electricidade no desenvolvemento das máquinas. Condutores e aislantes.
- Importantes descubrimentos e inventos. Biografías de inventores e científicos.
- Tratamento de textos. Búsqueda guiada de información na rede.
- Control do tempo e uso responsable das tecnoloxías da información e da comunicación.

Temporalización.

Desenvolveranse tres unidades por trimestre, partindo sempre dos coñecementos previos do alumno, enlazando uns coñecementos con outros e empregando as destrezas traballadas en todas as áreas, buscando sempre un enfoque globalizado e o desenvolvemento de cualidades de traballo persoal e de esforzo tanto nas tarefas individuais como de grupo.

Primeiro trimestre: bloque 2 e 3.

Segundo trimestre: bloque 2 e 1.

Terceiro trimestre: bloque 4 e 5.

CIENCIAS SOCIAIS

Obxectivos da Area de Ciencias Sociais

- Descubrir o coñecemento científico aplicado ás Ciencias Sociais.
- Utilizar diferentes fontes de información como medio de búsqueda do coñecementos.
- Usar as novas tecnoloxías da información e a comunicación aprendendo con elas.
- Utilizar e interpretar diferentes linguaxes textuais, gráficos, etc.
- Aprender técnicas de traballo intelectual.
- Desenvolver estratexias organizativas no tratamento da información.
- Descubrir métodos e fontes de carácter científico, xeográfico e histórico.
- Crear hábitos de responsabilidade, capacidade de esforzo e constancia no estudo.
- Fomentar técnicas de animación á lectura a través de textos das Ciencias Sociais.
- Desenvolver estratexias para favorecer a cohesión do grupo e o traballo cooperativo.
- Potenciar a cultura emprendedora e o intercambio comercial.
- Aprender a resolver conflitos de forma pacífica, aplicando unhas normas básicas de convivencia.
- Descubrir os principais planetas.
- Aprender os principais fenómenos atmosféricos e o contexto no que se dan.
- Descubrir a importancia e as características principais da auga.
- Recoñecer a intervención humana no medio natural cercano.
- Interiorizar as características da paisaxe do seu entorno.
- Descubrir as organizacións sociais máis próximas.

- Interiorizar normas de convivencia.
- Coñecer os medios de transporte a través dunha adecuada educación vial.

.- CONTIDOS E TEMPORALIZACIÓN

Contidos

BLOQUE 1. CONTIDOS COMÚNS

- Iniciación ao coñecemento científico e á súa aplicación nas Ciencias Sociais.
- Utilización das tecnoloxías da información e a comunicación para buscar e seleccionar información para aprender, compartir e presentar conclusións.
- Técnicas de traballo. Elaboración de esquemas, resúmenes, memorización e estruturación da información recibida.
- Estratexias para desenvolver a responsabilidade, a capacidade de esforzo e a constancia no estudo.
- Fomento de técnicas de animación á lectura de textos de divulgación das Ciencias Sociais, de carácter social, xeográfico e histórico.
- Utilización de estratexias para potenciar a cohesión do grupo e o traballo cooperativo desenrolando habilidades sociais que favorezan a colaboración, a igualdade entre homes e mulleres e valorando a importancia da contribución de todos.
- Planificación e xestión de proxectos co fin de alcanzar obxectivos. Iniciativa emprendedora.
- Estratexias para a resolución de conflitos, utilización das normas de convivencia e valoración da convivencia pacífica tolerante.

BLOQUE 2. O MUNDO NO QUE VIVIMOS

- Universo e o Sistema Solar: os astros, las estrelas, o Sol. Os planetas.
- As capas da Terra: Atmosfera, Hidrosfera e Xeosfera.
- O clima e os factores climáticos. Elementos meteorolóxicos e factores xeográficos.
- As grandes zonas climáticas do planeta. Os tipos de climas de España e de Galicia: características básicas e as súas zonas de influencia.
- A Hidrosfera. Vertentes y concas hidrográficas peninsulares. Os principais ríos de España.

- Formas do relevo e accidentes xeográficos. Principais unidades do relevo de España.
- A paisaxe: elementos que a forman. Tipos de paisaxes.
- O cambio climático: causas e consecuencias.
- Catástrofes naturais: volcáns, terremotos e inundacións.

BLOQUE 3. VIVIR EN SOCIEDADE

- A organización social, política e territorial do Estado español.
- A Constitución de 1978. Dereitos, deberes e liberdades dos cidadáns.
- Formas de goberno. A Monarquía Parlamentaria. Entidades territoriais e órganos de goberno.
- Manifestacións e diversidade cultural e lingüística de España.
- Os movementos migratorios. A importancia demográfica, cultural e económica nas migracións no mundo actual.
- A produción de bens e servicios para satisfacer as necesidades humanas. A empresa. Actividade y funcións.
- Educación financeira.Os cartos.O aforro. A publicidade e o consumo responsable.

BLOQUE 4. AS PEGADAS DO TEMPO

- Os Reinos Peninsulares na Idade Media. As invasións xermánicas e o reino visigodo. Al-Ándalus. Os reinos cristiáns e a Reconquista. A convivencia das tres culturas: xudea, musulmá e cristiá. Procesos de integración política.
- A Monarquía Hispánica na Idade Moderna. O reinado dos Reis Católicos: a unión dinástica, a conquista de Granada,a expulsión dos xudeos e o descubrimento de América.
- O auxe da Monarquía Hispánica no século XVI: os reinados de Carlos I e Felipe II. O movemento comuneiro.
- A decadencia do imperio no século XVII. Renacemento e Barroco: as grandes figuras do Século de Ouro español.
- España no século XVIII. A Guerra de Sucesión e o tratado de Utrecht.A Ilustración. O Despotismo Ilustrado de Carlos III. Goya e o seu tempo.
- O noso patrimonio artístico, histórico e cultural. Coidado e conservación do Patrimonio: museos, sitios e monumentos.

Temporalización

Tendo en conta a duración dos trimestres deste curso, desenvolveranse tres unidades en cada un deles, tendo en conta sempre que os contidos serán abordados dun xeito enlazado, construíndo uns sobre outros partindo dos coñecementos previos do alumno, de forma que se facilite a súa comprensión e aplicación en contextos cada vez máis enriquecedores e complexos.

1º trimestre: Bloque 1 e 2.

2º trimestre: Bloque 1 e 3.

3º trimestre: Bloque 1 e 4.

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA E LINGUA GALEGA E LITERATURA

Obxectivos

1. . Comprender de forma oral tendo en conta as características das diferentes situacións de comunicación.
2. Utilizar de forma axeitada os aspectos normativos da lingua.
3. Potenciar o uso creativo da lingua.
4. Expresar con claridade, ordenada e coherentemente: vivencias, ideas, observacións, sentimentos, etc.
5. Elixir as formas de comprensión e expresión axeitadas ás diferentes situacións e intencións comunicativas.
6. Valorar e aceptar as achegas propias e as dos demais, respectando as normas do intercambio comunicativo.
7. Extraer información da lectura de textos cunha finalidade previa: seleccionar, rexistrar, buscar, recompilar, procesar a información.
8. Comprender textos escritos e outros realizados con signos de diferentes códigos, en diferentes contextos.
9. Coñecer e utilizar o valor da lectura como unha actividade indispensable e insubstituíble para ampliar o coñecemento como un elemento de entretemento e diversión, gozo, información, resolución de problemas, enriquecemento cultural.
10. Producir textos escritos propios da vida social da aula, como modelo de comunicar coñecementos, experiencias e necesidades (normas, notas, cartas, avisos...), de acordo coas características propias destes textos.

11. Redactar diversos tipos de texto: contos, redaccións, descrições, cartas, entrevistas, normas, poemas, adiviñas, trabalinguas, escritos incorporando as TIC...
12. Gozar coa elaboración e produción de textos escritos seguindo as normas e pautas básicas de ortografía, sintaxe, vocabulario...
13. Buscar, recoller e procesar información mediante o emprego eficaz da lingua.
14. Coñecer a estrutura dos textos propios do ámbito académico-escolar (resumos, descrições, explicacións...), e aplicar estes coñecementos á comprensión e produción de textos para coñecementos, experiencias e necesidades persoais.
15. Manexar de forma eficaz os recursos aprendidos para aplicalos correctamente en todas as demais áreas que conforman o currículo, sendo conscientes do uso efectivo da lingua na súa aprendizaxe persoal e comunicación.
16. Utilizar, de xeito dirixido, as Tecnoloxías da Información e a Comunicación – TIC– e os diferentes tipos de bibliotecas (de aula, de centro e de localidade) mostrando respecto polas súas normas de funcionamento, coa finalidade de obter información e modelos para a composición escrita.
17. Compoñer textos de información e de opinión propios dos medios de comunicación social sobre acontecementos que resulten significativos, utilizando soportes do ámbito escolar: rede WIFI, Notebook e páx. WEB do colexio e da localidade.
18. Saber utilizar distintas fontes de información para a elaboración de traballos e transmitir a información en distintos soportes, extraendo destas o seu máximo rendemento.
19. Desenvolver o gusto literario e a capacidade estética, de maneira que facilite a comprensión e expresión de ideas e sentimentos.
20. Explorar e aplicar as posibilidades expresivas básicas da lingua oral e escrita, adquirindo seguridade nas propias habilidades comunicativas e usos persoais da linguaxe.
21. Compoñer por escrito, de forma cada vez máis complexa, ordenada e coherente, ideas, vivencias, sentimentos, feitos reais e fantásticos, tanto en prosa coma en verso.
22. Coñecer, de xeito xeral, as características relevantes da lingua galega e identificar e valorar esta lingua dentro da realidade plurilingüe e pluricultural de España e de Europa.

23. Identificar, de maneira global, as diferenzas lingüísticas das variedades da lingua galega e recoñecer a estándar como variante unificadora.
24. Valorar estas variedades lingüísticas como elemento enriquecedor da lingua.
25. Establecer relacións elementais entre as diversas linguas que coñece ou está a aprender o alumnado, evitando as interferencias entre elas.
26. Analizar o valor da lingua como instrumento de transmisión de diferentes valores.
27. Desenvolver o hábito e o gusto pola lectura, dedicándolle parte do tempo libre dispoñible.
28. Ler en voz alta e en silencio e utilizar a lectura como medio de diversión, gozo e de aprendizaxe.
29. Ler de forma comprensiva e expresiva textos como medio de afianzar, consolidar e reforzar o uso da lingua, ampliar vocabulario, normas ortográficas, apreciar valores artísticos e culturais.

Contidos e temporalización

Bloque 1: Comunicación oral: falar e escoitar.

1.1-Comprensión de textos orais tanto en lingua galega como lingua castelá, procedentes da radio, da televisión ou da internet, para obter información xeral sobre feitos e acontecementos que resulten significativos e distinguindo, de maneira xeral, información de opinión e elaboración dun resumo.

1.2-Valoración dos medios de comunicación social como instrumento de aprendizaxe. Uso de documentos audiovisuais como medio de obter, identificar, seleccionar, clasificar, con progresiva autonomía, informacións relevantes para aprender.

1.3-Interpretación elemental en textos orais da retransca, da ironía e de dobres sentidos.

1.4-Comprensión e produción de textos orais breves en galego e en castelán para aprender e para informarse, tanto os creados con finalidade didáctica como os de uso cotián, de carácter informal (conversas entre iguais e no equipo de traballo) e dun maior grao de formalización (exposicións da clase, entrevistas ou debates).

1.5-Actitude de escoita adecuada ante situacións comunicativas (tolerancia ás opinións, escoita atenta, respecto das opcións de quen fala sen interrupcións inadecuadas).

1.6-Participación e cooperación nas situacións comunicativas de relación social, especialmente as destinadas a favorecer a convivencia (debates, exposicións curtas, conversas, expresións espontáneas, asembleas, narracións orais, entrevistas), con valoración e respecto das normas que rexen a interacción oral (quendas de palabra, roles diversos no intercambio, respecto ás opinións e opcións lingüísticas das demais persoas, ton de voz, posturas e xestos adecuados).

1.7-Uso de estratexias elementais para comprender e facer comprender as mensaxes orais: fluidez, claridade, orde, léxico apropiado, pronuncia correcta, ton de voz, entoación, xestualidade, incorporación das intervencións das demais persoas e formulación de preguntas coherentes.

1.8-Produción de textos orais sinxelos propios dos medios de comunicación social mediante simulación para ofrecer e compartir información.

1.9-Utilización de estratexias para potenciar a expresividade das mensaxes orais (miradas e posturas corporais). Interese por expresarse oralmente coa pronuncia e coa entoación adecuadas.

1.10-Actitude de cooperación e de respecto en situacións de aprendizaxe compartida. Uso, de maneira xeral, dunha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas.

1.11-Recoñecemento e valoración, de maneira global, das diferenzas dialectais orais da lingua galega e da lingua castelá, como elemento enriquecedor da lingua.

1.12-Identificación da lingua galega con calquera contexto de uso oral da lingua: en diferentes ámbitos profesionais (sanidade, educación, medios de comunicación...) e en conversas con persoas coñecidas ou descoñecidas.

Bloque 2: Comunicación escrita: ler.

2.1-Comprensión da información relevante en textos das situacións cotiás de relación social. Comprensión de textos sinxelos procedentes dos medios de comunicación social (incluídas webs infantís e xuvenís) para obter información xeral, localizando informacións destacadas.

2.2-Comprensión de textos sinxelos do ámbito escolar en soporte papel ou dixital para aprender e para informarse, tanto os producidos con finalidade didáctica como os de

uso social (folletos informativos ou publicitarios, prensa, programas, fragmentos literarios).

2.3-Integración de coñecementos e de informacións procedentes de diferentes soportes para aprender, identificando e interpretando, con especial atención aos datos que se transmiten mediante gráficos, esquemas e ilustracións.

2.4-Subliñado, esquematización e resumo da información relevante dun texto sinxelo. Uso de certas estratexias de control do proceso lector (anticipación, formulación de hipóteses, relectura...).

2.5-Uso dirixido das tecnoloxías da información e da comunicación para a localización, selección, interpretación e organización da información.

2.6-Realización de diferentes tipos de lectura: de investigación, de aprendizaxe, de gozo persoal, de resolución de problemas. Lectura expresiva de textos literarios e non literarios, de diferente tipoloxía textual. Dramatización e lectura dramatizada de textos literarios e non literarios.

2.7-Uso da biblioteca de aula e do centro, e bibliotecas virtuais, amosando certo coñecemento da súa organización (catalogación, funcionamento) e participación en actividades literarias e na elaboración de propostas.

2.8-Interese polos textos escritos como fonte de aprendizaxe e como medio de comunicación de experiencias. Análise de textos sinxelos escritos en diferentes variedades, tanto en lingua galega como en lingua castelá.

2.9-Desenvolvemento da autonomía lectora, amosando capacidade de elección de temas e de textos e de expresión das preferencias persoais.

Bloque 3: Comunicación escrita: escribir

3.1-Uso, de maneira xeral, das estratexias de planificación, de textualización e revisión como partes do proceso escritor.

3.2-Composición de textos propios de situacións cotiás de relación social (correspondencia básica, mensaxes curtas, normas de convivencia, avisos, instrucións...), de acordo coas características propias destes xéneros.

3.3-Composición de textos de información e de opinión moi sinxelos, característicos dos medios de comunicación social, sobre acontecementos significativos, en situacións reais ou simuladas.

3.4-Produción de textos relacionados co ámbito académico para obter, organizar e comunicar información (fichas, resumos, informes sinxelos, descrições, explicacións).

3.5-Redacción de textos breves e sinxelos: carteis publicitarios, anuncios, cómics, poemas, cancións e anécdotas.

3.6-Uso das TIC, con certa autonomía, na busca de información, o tratamento dos textos e a realización de presentacións.

3.7-Utilización de elementos gráficos e paratextuais para facilitar a comprensión (ilustracións, gráficos, táboas e tipografía) e ilustración creativa dos propios textos.

Interese polo coidado e a presentación dos textos escritos e respecto pola norma ortográfica.

3.8-Valoración da escritura como instrumento de relación social, de obtención e de reelaboración da información e dos coñecementos.

Bloque 4: Coñecemento da lingua.

4.1-Uso e identificación intuitiva da terminoloxía seguinte nas actividades de produción e interpretación: denominación dos textos traballados; clases de palabras, sílaba tónica e átona; oracións e constituíntes da oración (suxeito e predicado); enlaces (preposición e conxunción); grupos de palabras (núcleo e complementos); substantivos, xénero e número; determinantes e pronomes, adxectivo; tempo e modo verbal; persoa gramatical.

4.2-Coñecemento xeral das normas ortográficas, en galego e en castelán, coñecendo as normas comúns e diferenciais das dúas linguas, apreciando o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas nos escritos.

4.3-Uso de procedementos de derivación, de comparación e de contraste para xulgar sobre a corrección das palabras e xeneralizar as normas ortográficas.

4.4-Comparación de estruturas sintácticas diversas para observar a súa equivalencia semántica ou posibles alteracións do significado.

4.5-Exploración das posibilidades do uso de diversos enlaces entre oracións (causa, consecuencia, finalidade, contradición...), así como algúns elementos de cohesión, en relación coa composición de textos.

4.6-Identificación, en oracións, do verbo e os seus complementos, especialmente o suxeito, e do papel semántico do suxeito (axente, paciente).Transformación de oracións sinxelas de activa en pasiva, e viceversa, para mellorar a comprensión de determinados textos.

4.7-Práctica do paso de estilo directo a estilo indirecto na narración, para mellorar a produción de textos.

4.8-Uso eficaz do dicionario, en papel ou electrónico, na busca da ampliación do vocabulario e como consulta ortográfica e gramatical.

4.9-Ampliación do vocabulario, mediante o traballo con palabras sinónimas, antónimas, homónimas, polisémicas; aumentativos e diminutivos, frases feitas...Ampliación do vocabulario mediante os procedementos de creación de palabras: derivación (prefixos e sufixos) e composición.

4.10-Coñecemento xeral das características relevantes (históricas, socioculturais...) da lingua galega e castelán e identificación e valoración da lingua galega dentro da realidade plurilingüe e pluricultural de España e de Europa.

4.11-Comparación entre aspectos das linguas, especialmente entre a lingua galega e a lingua castelá, que o alumnado coñece ou está a aprender para mellorar os procesos comunicativos e recoñecer as interferencias.

Bloque 5: Educación literaria.

5.1-Escoita, memorización e reprodución de textos procedentes da literatura popular oral galega e castelá (refráns, adiviñas, lendas, contos, poemas, ditos, cantigas...), así como da literatura galega e castelá en xeral.

5.2-Valoración e aprecio do texto literario galego e castelán (oral ou non) como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento da nosa cultura e como recurso de gozo persoal.

5.3-Lectura persoal, silenciosa e en voz alta de obras en galego e en castelán adecuadas á idade e aos intereses (conto, cómic, novela).Lectura guiada de textos da literatura infantil en diversos soportes.Lectura comentada de poemas, de relatos e de obras

teatrais tendo en conta as convencións literarias (xéneros, figuras) e a presenza de certos temas e motivos repetitivos.

5.4-Recreación e composición de poemas e relatos para comunicar sentimentos, emocións, estados de ánimo, lembranzas, recoñecendo as características dalgúns modelos. Dramatización e lectura dramatizada de textos literarios. Representación teatral de obras en galego e en castelán adaptadas á idade do alumnado.

5.5-Valoración da literatura en calquera lingua (maioritaria, minoritaria ou minorizada), especialmente aquela en lingua galega, como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento e como recurso de gozo persoal.

5.6-Interese por coñecer os modelos narrativos e poéticos que se utilizan noutras culturas.

Comparación de imaxes, símbolos e mitos facilmente interpretables que noutras culturas serven para entender o mundo e axudan a coñecer outras maneiras de relacións sociais.

TEMPORALIZACIÓN

Ao longo do curso traballaránse contidos de todos os bloques, todas as semanas e en todas as avaliacións. Todos os temas traballan de xeito progresivo e constante contidos de comunicación oral e escrita tanto a nivel de lectura e comprensión como de escritura, con diferentes actividades adicadas a que o alumnado progresese no seu nivel de lectura tanto a nivel mecánico como comprensivo: ditados, resumos, esquemas, recensións e comentarios de lecturas, textos de produción propia, buscando sempre que o alumnado remate a educación primaria cun bo dominio da lingua tanto a nivel oral como escrito. O fundamental é ese dominio final, un uso correcto da lingua tanto a nivel oral como escrito, con dominio da ortografía e da gramática. Ao mesmo tempo en cada tema vanse traballando distintos contidos relacionados co coñecemento da lingua, contidos gramaticais e de regras de escritura básicas. Tamén se van traballando de xeito progresivo os contidos de literatura, con estudo de distintas figuras literarias, coñecemento dalgúns autores e obras, e desenvolvendo sempre tarefas relacionadas con este aspecto da lingua. Todos os coñecementos que o alumnado vai adquirindo serán de uso constante ao longo de todo o curso. Os contidos e actividades a traballar cada avaliación serán os correspondentes a catro unidades do libro de texto, onde o alumnado traballará arredor de todos os bloques de contidos.

A esta temporalización de contidos hai que engadir que en cada tema traballárase de maneira intensiva a lectura e a comprensión oral e escrita. A escritura tanto proposta nas actividades do libro de texto, dictados, resumos, como a escritura creativa. Asimesmo traballárase de xeito sistemático a ortografía con actividades varias: dictados, acentuación de palabras, completar con letras (b-v,c-z,r-rr,g-j). Adicaranse aproximadamente dúas semanas (seis sesións) a cada tema, con actividades relacionadas cos contidos traballados, reforzo e ampliación de cada tema tanto con fichas e cadernos como con recursos interactivos.

MATEMÁTICAS

Obxectivos

1. Comprender el enunciado de los problemas identificando la situación problemática y los datos necesarios para la resolución.
2. Usar diversas estrategias de resolución de problemas aplicando las operaciones conocidas y comprobando las soluciones.
3. Reflexionar sobre los problemas propuestos planteando variaciones, dudas y aplicaciones.
4. Aplicar conocimientos y habilidades matemáticas en otros contextos y en la vida cotidiana.
5. Manejar habilidades de comunicación en distintos contextos en el ámbito de la asignatura.
6. Reconocer bloqueos en la asignatura y desarrollar estrategias personales para vencerlos.
7. Discernir sobre el uso de herramientas tecnológicas de cálculo para la mejora del aprendizaje en el área.
8. Desarrollar estrategias y habilidades de trabajo individual y en equipo.
9. Identificar y escribir los números naturales de 0 a 999 999 999.
10. Comprender el concepto de número natural y su aplicación en un contexto real.
11. Conocer y aplicar algoritmos para la realización de operaciones con números de 0 a 99 999 999 en sumas y restas.
12. Entender el concepto de medida y aplicarlo en la selección y en el uso de instrumentos y magnitudes en un contexto real.

13. Describir, mediante conceptos sencillos, aspectos sobre longitud, peso y capacidad.
14. Utilizar monedas y billetes para el pago de cantidades pequeñas en contextos reales.
15. Distinguir y utilizar medidas de tiempo de uso cotidiano con corrección.
16. Introducir, en su lenguaje habitual, conceptos sobre relaciones espaciales básicas: izquierda- derecha, delante-detrás, arriba-abajo...
17. Reconocer figuras geométricas básicas en contextos reales.
18. Iniciar procesos de interpretación de datos.
19. Leer, representar e interpretar los datos presentados o recogidos en gráficos dobles.
20. Conocer y aplicar los conceptos relativos a la probabilidad, la media y la moda en la vida real.
21. Realizar operaciones combinadas
22. Conocer los múltiplos y divisores de un número sencillo.
23. Localizar y representar las coordenadas de un punto en el eje de coordenadas.
24. Leer, escribir, comparar y representar números decimales, mixtos y fraccionarios.
25. Efectúa operaciones de cálculo mental con los algoritmos básicos: suma, resta, multiplicación y división.
26. Realizar operaciones de medida de ángulos.

Contidos e temporalización

Bloque 1. Procesos, métodos e actitudes en Matemáticas.

- 1.1-Proposta de pequenas investigacións en contextos numéricos, xeométricos e funcionais.
- 1.2-Achegamento ao método de traballo científico mediante o estudo dalgunhas das súas características e a súa práctica en situacións sinxelas.
- 1.3-Confianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes axeitadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.
- 1.4-Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para obter información, realizar cálculos numéricos, resolver problemas e presentar resultados.
- 1.5-Integración das tecnoloxías da información e da comunicación no proceso de aprendizaxe.

1.6-Formulación de pequenas investigacións en contextos numéricos, xeométricos e funcionais.

Bloque 2. Números.

2.1-Números enteiros, decimais e fraccións. A numeración romana.

2.2-Orde numérica. Utilización dos números ordinais. Comparación de números. Nome e grafía dos números de máis de seis cifras. Equivalencias entre os elementos do sistema de numeración decimal: unidades, decenas, centenas etc. O sistema de numeración decimal: valor de posición das cifras. Ordenación de conxuntos de números de distinto tipo. Descomposición de forma aditiva e de forma aditivo-multiplicativa. Descomposición de números naturais atendendo ao valor da posición das súas cifras.

2.3-O número decimal: décimas, centésimas. Operacións con números decimais

2.4-Fraccións propias e impropias. Número mixto. Representación gráfica. Resolución de problemas da vida cotiá usando as fraccións. Concepto de fracción como relación entre as partes e o todo. Obtención de fraccións equivalentes por ampliación e simplificación. Relación entre fracción e número decimal, aplicación á ordenación de fraccións. Operacións con fraccións.

2.5-Arredondamento de números decimais á décima, centésima ou milésima máis próxima. Operacións con números decimais. Aproximación de decimais

2.6-Estimación de resultados. Comprobación de resultados mediante estratexias aritméticas.

2.7-Propiedades das operacións e relacións entre elas utilizando números naturais. Operacións con números naturais: suma, resta, multiplicación e división. Identificación e uso dos termos propios da división. Propiedades das operacións e relacións entre elas utilizando números naturais. Utilización dos algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división. Automatización de algoritmos.

2.8-Construción de series ascendentes e descende. Obtención dos primeiros múltiplos dun número dado. Obtención de todos os divisores de calquera número menor a 100.

2.9-Elaboración e uso de estratexias de cálculo mental. Utilización da calculadora.

Bloque 3. Medidas.

3.1-Elección da unidade máis idónea para a expresión dunha medida. Realización de medicións. Estimación de lonxitudes, capacidades, masas e superficies de obxectos e espazos coñecidos; elección da unidade e dos instrumentos máis acomodados para medir e expresar unha medida.

3.2-Comparación e ordenación de medidas dunha mesma magnitude. Desenvolvemento de estratexias para medir figuras de xeito exacto e aproximado.

3.3-Comparación de superficies de figuras planas por descomposición e a súa medición. Sumar e restar medidas de lonxitude, capacidade e masa.

3.4-Unidades de medida do tempo e a súa relación. Equivalencias e transformacións entre horas, minutos e segundos. Lectura en reloxos analóxicos e dixitais. Cálculos con medidas temporais.

3.5-O sistema sesaxesimal. O ángulo como unidade de medida. Medida de ángulos.

3.6-Resolución de problemas de medida.

Bloque 4. Xeometría.

4.1-Ángulos en distintas posicións: consecutivos, adxacentes, opostos polo vértice...

4.2-Sistema de coordenadas cartesianas. Descrición de posicións e movementos.

4.3-A representación elemental do espazo, escalas e gráficas sinxelas.

4.4-Formas planas e espaciais. Figuras planas: elementos, relación e clasificación. Clasificación de triángulos atendendo aos seus lados e aos seus ángulos. Clasificación de cuadriláteros atendendo ao paralelismo dos seus lados.

4.5-As áreas dos triángulos e dos cuadriláteros.

4.6-A circunferencia e o círculo. Elementos básicos: centro, raio, diámetro, corda, arco, tanxente e sector circular. A lonxitude da circunferencia.

4.7-Resolución de problemas de xeometría relacionados coa vida cotiá.

Bloque 5. Estatística e probabilidade.

5.1-Construción de táboas de frecuencias absolutas e relativas.

5.2-Iniciación intuitiva ás medidas de centralización: a media e a moda.

5.3-Realización e interpretación de gráficas sinxelas: diagramas de barras, dobres e sectoriais. Análise crítica das informacións que se presentan mediante gráficas estatísticas.

5.4-Carácter aleatorio dalgúñas experiencias. Iniciación intuitiva ao cálculo da probabilidade dun suceso.

TEMPORALIZACIÓN

Os contidos do bloque primeiro (procesos, métodos e actitudes en matemáticas) estarán presentes ao longo de todo o curso, o mesmo que o cálculo e a resolución de problemas que serán de vital importancia para superar a materia, sendo elemental á aplicación dos

conceptos aprendidos en cada unidade á resolución de problemas, é dicir a aplicación dos coñecementos matemáticos á realidade do alumnado e a situacións da vida cotiá.

En particular

1ª avaliación – centraremonos nos contidos do bloque de “números

2ª avaliación- contidos dos bloques de “medidas”

3º avaliación- os bloques de xeometría e estadística

O ritmo de traballo será de un tema cada quincena, catro temas ao trimestre, aproximadamente, tempo no que o alumnado traballará os contidos de cada tema, e centraremonos en aplicar o aprendido á resolución de problemas. Asimesmo de cada tema traballado o alumnado repasará os contidos con actividades de reforzo e ampliación, tanto con fichas e caderno de traballo como aproveitando as posibilidades da aula abalar. Esta temporalización estará máis detallada na programación de aula, o mesmo que as modificacións que sexan necesarias a fin de que o alumnado adquiera as competencias necesarias en cada apartado da materia. Asimesmo terase en conta facer exercicios de repaso dos contidos traballados ao longo de todo o curso sobre todo aplicados á resolución de problemas.

PLÁSTICA

Obxectivos

- Interpretar e valorar comentarios de la información que nos proporciona o contexto cultural y social.
- Descubrir os elementos plásticos presentes en el entorno natural.
- Practicar a exploración sensorial.
- Coñecer os elementos plásticos do entorno artificial.
- Aprender composicións plásticas a través das fotografías: puzle, collage.
- Traballar con documentos propios da comunicación artística: carteles e guías.
- Crear imáxes para o su uso en carteis.
- Describir de forma oral sensacions, percepcións e observacions.
- Aprender as características do entorno próximo e imaxinario.
- Empregar o debuxo como feramenta de representación.
- Interiorizar as características máis importantes das obras artísticas analizadas.
- Coñecer características, tipos, mezclas e variacións do color.
- Buscar sensorialmente texturas naturais e artificiais en materiais orgánicos e

inorgánicos.

- Aprender a técnica do modelado manipulando construccions de estruturas sinxelas.
- Distinguir as características máis importantes das obras artísticas.
- Descubrir as obras plásticas e visuais presentes no entorno natural, artificial, e artístico a través da observación e exploración sensorial.
- Respetar a natureza e os bens naturais.nos ámbitos de exposición.

CONTIDOS E TEMPORALIZACIÓN

BLOQUE 1. EXPRESIÓN ARTÍSTICA

- O espacio bidimensional: proporcionalidad, composición, equilibrio.
- O color: colores complementarios. Gama de colores.
- Técnicas artísticas e de debuxo: debuxo, rotulado, coloreado, collaxe, pintura, moldeado, papiroflexia, etc.)
- Comparación de diversos materiais e observación destes transformados en obras artísticas.
- Apreciación da orixinalidade; rechazo da imitación e a copia.

BLOQUE 2. DEBUXO XEOMÉTRICO

- Figuras planas: elementos, relación e clasificación.
- Desenvolvemento de estratexias para medir figuras de maneira exacta e aproximada.
- Realización de debuxo xeométrico en exercicios sinxelos.
- O compás. Trazado de círculos e circunferencias.A división da circunferencia aplicada á construción de elementos florais.
- Iniciación á análise das formas de representación de volumes no plano segundo o punto de vista ou a situación no espazo.

TEMPORALIZACIÓN

A temporalización non será por trimestres, pois traballaranse os dous bloques, de maneira interrelacionada, na realización de actividades variadas de debuxo e plástica ao longo de todo o ano, seguindo un ritmo marcado polas necesidades do alumnado e o mellor aproveitamento de cada actividade, tendo en conta as diferentes actividades.

Bloque 1. Educación audiovisual. Está dedicado ao estudo da imaxe en todas as súas manifestacións, tanto visual como audiovisual. Neste bloque ten moita importancia a

contribución que fan as tecnoloxías da información e da comunicación (TIC) ao mundo da imaxe.

Bloque 2. Expresión artística. Este bloque recolle a exploración dos elementos propios da linguaxe plástica e visual, así como o tratamento dos materiais. Abrangue tamén as posibilidades para expresar o sentido e o percibido con creacións artísticas propias, despois da planificación.

Bloque 3. Debuxo xeométrico. Atopamos aquí un desenvolvemento gráfico dos coñecementos adquiridos na área de matemáticas, no epígrafe de xeometría, polo que a competencia matemática e científico-tecnolóxica estará moi presente.

Observación plástica

- Exploración das características, elementos, técnicas e materiais que as obras artísticas ofrecen e suxiren para a súa recreación e creación de obras novas.
- Documentación, rexistro e valoración de formas artísticas e artesanais representativas da expresión cultural de Galicia e doutras colectividades.
- Busca de información sobre producións artísticas, autoras e autores
- Diálogo ante unha obra de arte expresando o que gusta e non gusta, o significado que poidan ter certos elementos da obra (a cor, a liña, a técnica empregada, os materiais, a luz, a perspectiva...) coas sensacións producidas.
- Apreciación dos diferentes significados que pode ter unha obra de arte
- Valoración positiva da diversidade de opinións, de xuízos, de gustos e de argumentos relacionados coa expresión plástica.
- Iniciación á análise das formas de representación de volumes no plano segundo o punto de vista ou a situación no espazo.
- Análise e valoración da intención comunicativa das imaxes nos medios e tecnoloxías da información e da comunicación
- Comparación de mostras de diversos materiais e observación destes transformados en producións artísticas.
- Valoración e apreciación da obra artística como instrumento de comunicación persoal e de transmisión de valores culturais.

Expresión e creación plástica

- Emprego de tecnoloxías da información e da comunicación para o tratamento de imaxes, deseño e animación, e para a difusión dos traballos elaborados.
- Composición de pezas recreando as obras artísticas analizadas (ou aspectos delas), logo de busca de información sobre a obra, a época de elaboración, a autora ou o autor.
- Preparación de documentos propios da comunicación artística como carteis, guías ou programas de man para difundir e informar sobre unha exposición.
- Constancia e esixencia progresiva no proceso de realización aplicando estratexias creativas na composición
- Incorporación progresiva e utilización durante o proceso de produción dalgunha terminoloxía propia da linguaxe plástica.
- Seguimento cada vez máis autónomo dun proceso para chegar á materialización plástica dunha idea.
- Organización progresiva do proceso de elaboración concretando o tema xurdido desde a percepción sensorial, a imaxinación, a fantasía ou a realidade, prevendo os recursos necesarios para a realización, explorando as posibilidades de materiais e de instrumentos e mostrando confianza nas posibilidades de creación.
- Apreciación da orixinalidade como fundamento da conduta creativa e respecto ás obras doutras persoas.

TEMPORALIZACIÓN- non haberá unha temporalización concreta por trimestres como noutras materias, dado que traballaremos desde a realización de diferentes actividades os distintos contidos durante todo o curso, así en cada trimestre o alumnado traballará todos os contidos con diferentes actividades: debuxo, pintura, collage, murais, obras de creación propia ou copias de diferentes artistas, búsqueda de información sobre diferentes temas relacionados coa materia, traballos tanto individuais como en grupo...

VALORES CÍVICOS E SOCIAIS

Obxectivos

1. Fomentar a percepción e a interpretación persoal dos estados de ánimo, as emocións e os sentimentos propios e alleos integrando as características físicas e as calidades persoais para incrementar a satisfacción persoal.
2. Desenvolver o autocontrol de forma autónoma, afrontar as dificultades e emprender accións salvando os problemas e superando os sentimentos negativos que experimenta.

3. Participar en tarefas colaboradoras desafiantes que promovan a motivación e o afán por conseguir logros persoais e grupais e desenvolvendo ao máximo o seu potencial.
4. Adquirir habilidades de organización para a realización de tarefas escolares que promovan a responsabilidade.
5. Coñecer pautas básicas de actuación para previr accidentes no fogar e aplicarse os primeiros auxilios a si mesmo en situacións cotiás.
6. Aprender a utilizar estratexias de comunicación non verbal, integrándoas dentro da mensaxe verbal que se intenta transmitir establecendo unha conexión entre ambas as dúas linguaxes.
7. Crear ideas e opinións sobre cuestións diversas a partir das ideas achegadas por outras persoas.
8. Utilizar o pensamento de perspectiva e as habilidades de escoita, tales como o reforzo, a reestruturación e o reflexo de sentimentos, para comprender os demais.
9. Recoñecer prexuízos culturais a través do coñecemento, a resolución e a creación de dilemas morais.
10. Analizar diversas formas de discriminación que permitan interiorizar as directrices da Declaración Universal dos Dereitos Humanos en canto á igualdade entre homes e mulleres, a repartición de tarefas no fogar e o coidado familiar.
11. Comportarse de acordo coas normas de convivencia establecidas implicándose na xestión democrática destas.
12. Comunicar pensamentos, criterios e propósitos persoais de forma positiva utilizando diferentes estratexias de cooperación.
13. Experimentar actitudes de colaboración e axuda entre iguais para desenvolver un grao de confianza mutua e a solidariedade que asegure a boa convivencia.
14. Resolver situacións de conflito, a través da mediación non formal, utilizando a oportunidade de aprendizaxe e de crecemento persoal que nos brinda o conflito.
15. Coñecer e expresar aquelas características e valores cívicos máis importantes da sociedade democrática, que aseguran os principios de convivencia da Constitución española.
16. Tomar conciencia da importancia de participar, exercendo os dereitos e os deberes que afectan á participación.
17. Establecer conexións entre a publicidade e o consumo reflexionando sobre a influencia que exerce a primeira sobre o segundo.

Contidos e temporalización

Bloque 1: A identidade e a dignidade da persoa.

- O autoconcepto. A percepción do estado de ánimo. A interpretación das emocións.

- A responsabilidade. O esforzo cara ao éxito persoal positivo para un mesmo e para os demais. As habilidades de organización para a realización das tarefas escolares.
- A iniciativa. A motivación intrínseca. A capacidade para tomar decisións de forma independente. O emprendemento.
- Os primeiros auxilios. A prevención de accidentes no ámbito familiar. Os primeiros auxilios a un mesmo.

Bloque 2: A comprensión e o respecto nas relacións interpersoais.

- As habilidades de comunicación. O diálogo. A comunicación non verbal activa. A quenda de palabra. A entoación como recurso da expresión.
- A empatía. A comprensión activa dos demais. As habilidades de escoita activa:. O razoamento das ideas doutras persoas. A elaboración de ideas e opinións a partir das ideas e opinións doutros.
- A tolerancia. As diferenzas culturais. A detección de prexuízos. A conceptualización do dilema moral. A resolución de dilemas morais.
- Os dereitos e os deberes das persoas. A Declaración Universal dos Dereitos Humanos: igualdade de dereitos e non discriminación por razón de nacemento, raza, sexo, relixión, opinión ou calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social.. A igualdade de dereitos de homes e mulleres e a corresponsabilidade nas tarefas domésticas e no coidado da familia.

Bloque 3: A convivencia e os valores sociais.

- As normas de convivencia. A implicación na xestión democrática das normas. Os valores sociais e a democracia. As notas características da democracia. Os valores cívicos na sociedade democrática. Os principios de convivencia na Constitución española e os símbolos comúns de España e os españois. O dereito e o deber de participar. As canles de participación
- A interdependencia e a cooperación. A solidariedade. A confianza mutua. As estratexias de axuda entre iguais e a colaboración.
- A resolución do conflito. As normas básicas da mediación non formal. A comprensión do conflito como oportunidade.
- O respecto e a conservación do medio. A análise da influencia da publicidade sobre o consumo.

TEMPORALIZACIÓN

A temporalización non terá un esquema estricto, xa que os contidos desta materia traballan sobre todo habilidades sociais, de coñecemento dun mesmo e de relación cos demais, polo tanto, irase traballando primeiro o coñecemento dun mesmo, o autocontrol e autovaloración. Logo o coñecemento dos demais, a empatía, as relacións sociais, procurando que o alumnado desenvolva habilidades de comunicación e relación social, con comprensión, respecto e tolerancia. O coñecemento dos dereitos e deberes, a resolución de conflitos ocuparán un tempo importante, ademais do coñecemento dos valores democráticos e da conservación do medio.

5-CRITERIOS DE AVALIACIÓN

CIENCIAS DA NATUREZA

BLOQUE 1. INICIACIÓN Á ACTIVIDADE CIENTÍFICA

- Obter información relevante sobre feitos ou fenómenos previamente delimitados, facendo prediccions sobre sucesos naturais, integrando datos de observación a partir das consultas de fontes directas e indirectas, comunicando os resultados.
- Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante, analízala, obtén conclusións, comunica a súa experiencia, reflexiona acerca do proceso seguido e comunica oralmente e por escrito.
- Utiliza medios propios da observación.
- Consulta e utiliza documentos escritos, imaxes e gráficos.
- Desenvolve estratexias adecuadas para acceder á información dos textos de carácter científico.
- establecer conxecturas tanto respecto de sucesos que ocorren dunha forma natural como sobre os que ocorren cando se provocan, a través dun experimento ou unha experiencia.
- Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas e ten iniciativa na toma de decisións.
- Utilizar as tecnoloxías da información e comunicación, coñecendo e respectando as indicacións de seguridade na rede.
- Coñece e emprega as medidas de protección e seguridade persoal que debe utilizar no uso das tecnoloxías da información e a comunicación.
- Fai un uso adecuado das tecnoloxías da información e a comunicación como

recurso de ocio.

- Traballar de forma cooperativa, apreciando o cuidado pola seguridade propia e a dos seus compañeiros, coidando as ferramentas e facendo uso adecuado dos materiais.
- Coñece e respeta as normas de uso e de seguridade dos instrumentos e dos materiais de traballo.
- Utiliza estratexias para realizar traballos de forma individual e en equipo, mostrando habilidades para a resolución pacífica de conflitos.
- Utilizar diferentes técnicas de exposición oral e escrita dos resultados obtidos tras a realización de diversas experiencias, presentándoos con soportes gráficos.
- Utiliza, de maneira axeitada, o vocabulario correspondente a cada un dos bloques de contidos.
- Expon oralmente de forma clara e ordenada contidos relacionados coa área manifestando a comprensión de textos orais e/ou escritos.
- Presenta os traballos de maneira ordenada, clara e limpa, en soporte papel e dixital.

BLOQUE 2. O SER HUMANO E A SAÚDE

- Coñecer o funcionamento do corpo humano: células, tecidos, órganos, aparatos e sistemas: a súa localización, forma, estrutura, funcións y coidados.
- Identifica e explica algunhas características do funcionamento do corpo humano: células, tecidos, órganos, aparatos e sistemas, localizándoos e identificándoos según forma, estrutura e funcións.
- Identificar e localizar os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do corpo humano, establecendo algunhas relacións fundamentais entre eles e determinados hábitos de saúde, así como os cambios estruturales e de funcionamento do corpo nas diferentes etapas da vida.
- Identifica e describe as principais características das funcións vitais do ser humano, asociando a evolución coa idade da persoa.
- Recoñece os cambios estruturais do corpo humano co paso do tempo.
- Recoñecer a función e importancia dos alimentos y a alimentación no organismo humano e na actividade diaria.
- Identifica os alimentos según as súas características fundamentais.

- Coñece e explica os principios das dietas equilibradas, identificando as prácticas saudables para previr e detectar os riscos para a saúde.
- Explicar os beneficios da prevención e detección precoz de enfermidades e relacionar determinadas prácticas de vida co adecuado funcionamento do corpo, adoptando estilos de vida saudables, sabendo as repercusións para a saúde do seu modo de vida.
- Coñece e explica medidas de prevención e detección de enfermidades e identifica os riscos para a saúde.
- Identifica e valora hábitos saudables para previr enfermidades e manter unha conducta responsable.
- Recoñece os efectos nocivos do consumo de alcohol e drogas.
- Sinalar a aportación de científicos relevantes e a súa contribución á investigación.
- Recoñece as aportacións dos científicos nos avances da ciencia que melloran a calidade de vida das persoas.
- Coñecer e aplicar técnicas básicas de primeiros auxilios e os protocolos de actuación ante accidentes escolares e domésticos.
- Coñece e emprega técnicas de primeiros auxilios, en situacións simuladas e reais.

BLOQUE 3. OS SERES VIVOS.

- Coñecer a estrutura interna dos seres vivos identificando as principais características e funcións.
- Identifica e describe as principais características e funcións dos órganos dos seres vivos.
- Identifica e describe as principais características e funcións dos sistemas e aparatos dos seres vivos.
- Coñecer diferentes niveis de clasificación dos seres vivos, atendendo as súas características e tipos.
- Observa e identifica as características e clasifica os seres vivos: reino animal, reino das plantas, reino dos fungos e outros reinos.
- Identifica as características dos seres vivos dos outros reinos.
- Coñecer a clasificación das plantas, atendendo ás súas características e

tipos e identificar a importancia da fotosíntese para os seres vivos.

- Observa directa e indirectamente, identifica características e clasifica plantas.
- Explica a importancia da fotosíntese para a vida na Terra.
- Coñecer as características e compoñentes dun ecosistema entendendo a importancia do medio físico (sol, agua, suelo, relieve e aire) e a súa relación cos seres vivos, identificando as causas da extinción dalgúns especies.
- Identifica e explica as relacións entre os seres vivos. Cadenas alimentarias. Especies, poboacións, comunidades e ecosistemas.
- Identifica e explica algunhas das causas da extinción de especies.
- Observa e identifica as principais características e compoñentes dun ecosistema.
- Recoñece e explica algúns ecosistemas.
- Recoñece os peligros das especies invasoras.
- Usar medios tecnolóxicos, respectando as normas de uso, de seguridade e de mantemento dos instrumentos de observación e dos materiais de traballo, mostrando interés pola observación e o estudo riguroso de todos os seres vivos, e hábitos de respecto e coidado cara a eles.
- Mostra conductas de respecto e coidado hacia os seres vivos.
- Usa a lupa y outros medios tecnolóxicos nos diferentes traballos que realiza.
- Manifesta unha certa precisión e rigor na observación e na elaboración dos traballos.

Valora a participación cidadá en defensa da Natureza.

BLOQUE 4. MATERIA E ENERXÍA

- Coñecer as propiedades da materia e estudar e clasificar materiais según as mesmas.
- Observa, identifica, describe e clasifica algúns materiais polas súas propiedades (dureza, solubilidade, estado de agregación, conductividade térmica).
- Identificar os estados da materia e os cambios de estado.
- Identifica, experimenta e exemplifica algúns cambios de estado e a súa reversibilidade.
- Estudar fenómenos físicos observables en termos de diferenzas de densidade e

flotabilidade en líquidos. Calcular a densidade dun corpo.

- Identifica e explica fenómenos físicos observables en términos de diferencias de densidade.
- Identifica e explica as principais características da flotabilidade nun medio líquido.
- Calcula a densidad dun corpo.
- Planificar e realizar sinxelas investigacións predicindo o comportamento dos corpos ante a luz, a electricidade, o magnetismo, a calor e o son seguindo os pasos do método científico.
- Investiga a través da realización de experiencias sinxelas sobre diferentes fenómenos físicos e químicos da materia: plantexando problemas, enunciando hipótesis, seleccionando o material necesario, extraendo conclusións, comunicando resultados, sendo competente en cada una delas, así como no coñecemento das leis básicas que rexen os fenómenos estudados.
- Observa, percibe e explica os efectos da calor no aumento de temperatura e dilatación dalguns materiais.
- Realiza sinxelas experiencias para predecir cambios no movemento ou na forma dos corpos por efecto das forzas.
- Realizar experiencias sinxelas e pequenas investigacións sobre diferentes fenómenos físicos e químicos da materia.
- Realiza experiencias sinxelas ara separar os compoñentes dunha mezcla mediante: destilación, filtración, evaporación ou disolución, comunicando de forma oral e escrita o proceso seguido e o resultado obtido.
- Identifica e expón as principais características das reaccións químicas: combustión, oxidación e fermentación.
- Separa os compoñentes dunha mezcla mediante destilación, filtración, evaporación ou disolución.
- Valorar a importancia de facer un uso responsable das fontes de enerxía do planeta.
- Identifica e explica os beneficios e riscos relacionados coa utilización da enerxía: agotamento, chuvia ácida, radiactividade, efecto invernadoiro, expoñendo posibles actuaciónes para un desenvolvemento enerxético, sostible e equitativo.
- Argumenta sobre as accións necesarias para o desenvolvemento enerxético, sostible e equitativo.

BLOQUE 5.A TECNOLOXÍA, OBXECTOS E MÁQUINAS

- Coñecer os compoñentes e os principios básicos que rexen máquinas e

aparatos diferenciando e enunciando exemplos de máquinas simples de uso frecuente.

- Identifica diferentes tipos de máquinas e clasifícaaas según o número de pezas, a maneira de accionalas e a acción que realizan.
- Observa, identifica e describe algúns dos compoñentes das máquinas.
- Observa e identifica algunha das aplicacións das máquinas e aparatos, e a súa utilidade para facilitar as actividades humanas.
- Coñecer as leis básicas que rexen a transmisión da corrente eléctrica e realizar experiencias sinxelas e pequenas investigacións plantexando problemas, enunciando hipótesis, seleccionando o material necesario, realizando a montaxe, extraendo conclusións e comunicando resultados.
- Observa, identifica e explica algúns efectos da electricidade.
- Expón exemplos de materiais conductores e aislantes, argumentado a súa exposición.
- Recoñecer inventos, investigadores, ou científicos que contribuíron a mellorar a calidade de vida das persoas e fixeron avanzar á humanidade (no fogar, na medicina, no transporte e nas comunicacións, no ocio...).
- Coñece e explica algúns dos grandes descubrimentos e inventos da humanidade.
- Valora e describe a influencia do desenvolvemento tecnolóxico nas condicións de vida e no traballo.
- Coñece e explica algúns dos avances da ciencia no fogar e na vida cotiá, na medicina, a cultura e o ocio, a arte, a música, o cine e o deporte e as tecnoloxías da información e a comunicación.
- Emplear estratexias de búsqueda e selección de información na rede.
- Efectúa búsquedas guiadas de información en la red.

CIENCIAS SOCIAIS- Criterios de avaliación

BLOQUE 1. CONTIDOS COMÚNS

- Obter información concreta e relevante sobre feitos ou fenómenos previamente delimitados, empregando diferentes fontes (directas e indirectas) sendo capaz de analizar e interpretar a información recibida.
- Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante, analiza, elabora

conclusiones, reflexiona acerca do proceso seguido e pode comunicalo oralmente e/ou por escrito.

- Utilizar as tecnoloxías da información e a comunicación para obter información, recollendo datos para aprender, realizar exposicions, compartir coñecemento e expresar contidos de Ciencias Sociais.
- Utiliza as tecnoloxías da información e a comunicación (Internet, blogs, redes sociais...) para elaborar traballos coa terminoloxía adecuada aos temas tratados.
- Analiza informacions relacionadas coa área e manexa imáxes, tablas, gráficos, mapas, esquemas, resúmenes e as tecnoloxías da información e a comunicación xeográficas.
- Desenvolver a responsabilidade e a capacidade de esforzó.
- Comprende cómo se forman las palabras compuestas y las forma a partir de dos simples.

BLOQUE 2. O MUNDO NO QUE VIVIMOS

- Explicar cómo é e de qué forma se orixinou o Universo e os seus principais componentes, describiendo as características principais do Sistema Solar e identificando diferentes tipos de astros, e os seus movementos e consecuencias.
- Describe cómo é y de que forma se orixinou o Universo e identifica os seus principais compoñentes.
- Describe as características, compoñentes e movementos do Sistema Solar, identificando o Sol no centro do Sistema Solar e localizando os planetas segundo a súa proximidade.
- Define términos relacionados col Universo e o Sistema Solar, tales como: asteroide, cometa, eclipse, galaxia, meteorito órbita, planeta, rotación, satélite, traslación, Vía Láctea.
- Recoñece a formación das mareas como consecuencia da influencia da Lúa sobre a Terra.
- Describe a que se deben a formación dos eclipses e nombra distintos tipos.
- Identificar as capas da Terra según sexa a estrutura, interna ou externa e coñecer as causas das catástrofes naturais que se xeneran nelas.
- Identifica, nomea e describe as capas da Terra.
- Coñece as causas que orixinan as catástrofes naturais.
- Recoñecer as zonas climáticas mundiales e os tipos de climas de España

identificando algunas das súas características básicas.

- Recoñece as zonas climáticas do planeta e describe as súas características principais.
- Describe e sinala nun mapa a área de influencia dos tipos de climas de España.
- Indica que temperaturas e que precipitacións son características de cada tipo de clima en España y recoñece as do seu entorno próximo.
- Elabora, interpreta y compara climogramas de distintos zonas de España vinculándoos co clima ao que pertencen.
- Coñecer, identificar e nomear masas e cursos de agua, concas e vertentes hidrográficas dos principais ríos de España.
- Diferencia concas e vertentes hidrográficas.
- Localiza nun mapa as principais vertentes hidrográficas peninsulares.
- Sitúa nun mapa os mares, océanos e os grandes ríos de España.
- Describir as características e localizar nun mapa as principais unidades do relevo de España.
- Define relevo, describe distintos tipos de relevo e nomea os elementos que os forman.
- Describe as características xerais do relevo dos territorios de España.
- Localiza no mapa as principales unidades do relevo de España.
- Explicar que é unha paisaxe e identificarlos principais elementos que o compoñen.
- Define paisaje, identifica os seus elementos e explica as características dos principais paisaxes de Galicia, España e Europa valorando a súa diversidade.
- Explicar as consecuencias que tenen as nosas accións sobre o clima e o cambio climático, tomando conciencia da necesidade de adopción de medidas de protección do medio.
- Explica as causas e consecuencias do cambio climático e as actuacións responsables para frealo.

BLOQUE 3. VIVIR EN SOCIEDADE

- Explicar a importancia que ten a Constitución para o funcionamento do Estado español.
- Identifica, respeta e valora os principios democráticos máis importantes establecidos na Constitución e explica o valor que a Constitución ten para o funcionamento do Estado español.

- Recoñece os símbolos do Estado español.
- Identificar as Instituciones Políticas que se derivan da Constitución e as funcións das administración, recoñecendo a contribución ao funcionamento da sociedade.
- Identifica as principais institucións do Estado español e describe as súas funcións e a súa organización.
- Nomea as estruturas básicas de goberno e a separación de poderes do Estado (lexislativo, executivo e xudicial)
- Recoñece o Estatuto de Autonomía de Galicia como a norma máis importante da Comunidade.
- Recoñece o Estatuto autonómico como a concreción da Constitución en Galicia.
- Identifica os distintos tipos de eleccións como forma de participación cidadá no funcionamento das distintas administracións públicas.
- Valorar a diversidade cultural, social, política e lingüística do Estado español, respectando as diferenzas.
- Valora, partindo da realidade do Estado español, a diversidade cultural, social, política e lingüística nun mesmo territorio como fonte de enriquecemento cultural.
- Distinguir os principais rasgos da poboación española e europea, a súa evolución, a súa mobilidade y a súa distribución demográfica, representándoa gráficamente.
- Describe os principais rasgos da poboación española e europea.
- Coñece a evolución da poboación en España e en Europa e describe a incidencia que teñen na mesma factores como a esperanza de vida ou a natalidade.
- Describe os factores que condicionan a distribución xeográfica da poboación española e europea, localizando as zonas máis densamente poboadas.
- Describe a densidade de poboación de España comparándoa mediante gráficos coa media da Unión Europea.
- Explica o éxodo rural, a emigración a Europa e a chegada de emigrantes a o noso país.
- Identifica e describe os principais problemas demográficos actuais asociados á superpoblación, envellecemento e migracións.
- Tomar conciencia do valor dos cartos e os seus usos mediante un consumo responsable. A análise da publicidade e o sentido do aforro.
- Diferencia entre distintos tipos de gasto.
- Planifica os seus aforros para gastos futuros elaborando un pequeno presuposto persoal.

- Investiga sobre distintas estratexias de compra, comparando precios e recopilando información.
- Valora con espírito crítico a función da publicidade e reconece as técnicas publicitarias máis habituais, analizando exemplos concretos.
- Comprender os beneficios que ofrece o espírito emprendedor.
- Desenrola a creatividade e valora a capacidade emprendedora dos membros dunha sociedade.
- Explicar as características esenciais dunha empresa, especificando as diferentes actividades e formas de organización que poden desenvolver distinguindo entre os distintos tipos de empresas.
- Identifica diferentes tipos de empresa según o seu tamaño e o sector económico ao que pertencen as actividades que desenvolven.
- Describe diversas formas de organización empresarial.
- Define términos sinxelos relacionados co mundo da empresa e a economía, ilustrando as definicións con exemplos.

BLOQUE 4. AS PEGADAS DO TEMPO

- Identificar e localizar no tempo e no espazo os procesos e acontecementos máis relevantes da Idade Media en España para adquirir unha perspectiva global da súa evolución, progresando no dominio de ámbitos espaciais cada vez máis complexos.
- Identifica e localiza no tempo e no espacio as etapas históricas máis importantes da Idade Media na Península Ibérica: reino visigodo, Al-Ándalus e os reinos cristiáns, describindo as principais características de cada un deles.
- Explica aspectos relacionados coa forma de vida e organización social de España na Idade Media.
- Identifica os rasgos distintivos das culturas que conviviron nos Reinos Peninsulares durante a Idade Media describindo a evolución política.
- Explica o proceso da Reconquista e repoblación dos reinos cristiáns.
- Diferencia as características principais dos estilos arquitectónicos románico e gótico.
- Describe a importancia do Camiño de Santiago na Idade Media.
- Identificar e localizar no tempo e no espazo os procesos e acontecementos máis relevantes da Idade Moderna en España para adquirir unha perspectiva global do auxe e declive da Monarquía Hispánica e a evolución cultural e social asociada.

- Explica as características da Idade Moderna e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da Historia de España.
- Enumera as principais transformacións sociais, económicas, políticas e culturais que se produciron en España durante a Idade Moderna.
- Describir o reinado dos Reis Católicos, definíndoo como unha etapa de transición entre a Idade Media e a Idade Moderna.
- Describe os feitos máis destacados do reinado dos Reis Católicos.
- Explica as causas que motivaron as grandes expedicións marítimas.
- Analiza as repercusións do descubrimento de América.
- Sinalar aspectos básicos da Idade Moderna en España nos séculos XVI-XVII.
- Explica os feitos máis importantes dos reinados de Carlos I e Felipe II.
- Localiza os territorios que comprendía o Imperio español durante o reinado de Carlos I e Felipe II.
- Describe os acontecementos que marcaron o declive do Imperio español.
- Identifica as causas e consecuencias do movemento comunero en Castela.
- Recoñece as persoaxes clave do Século de Ouro e as súas aportacións culturais e artísticas.
- Sinalar aspectos básicos do século XVIII en España.
- Recoñece os bandos contendentes na Guerra de Sucesión e analiza as consecuencias do Tratado de Utrecht.
- Coñece os acontecementos que provocan o acceso da dinastía borbónica á coroa de España.
- Describe as características xerais do reinado de Carlos III, do Despotismo Ilustrado e o seu significado.
- Identifica as características do movemento ilustrado.

¡LINGUA CASTELÁ E LITERATURA- LINGUA GALEGA E LITERATURA

Criterios de avaliación

Bloque 1. Comunicación oral: falar e escoitar.

1.1-Comprender textos orais sinxelos procedentes da radio, da televisión ou da internet, identificando os aspectos xerais máis relevantes así como as intencións, valores e opinións explícitos.

1.2-Valorar e utilizar os documentos audiovisuais dos medios de comunicación como instrumento de aprendizaxe.

1.3-Interpretar correctamente a retransca, a ironía e os dobres sentidos, en situacións de comunicación nas que estes resulten bastante evidentes.

1.4-Comprender e producir textos orais propios do uso cotián ou do ámbito académico tanto en galego como en castelán. Elaborar textos orais sinxelos propios dos medios de comunicación.

1.5-Manter unha actitude de escoita activa, respectando as opinións dos demais. Participar nas diversas situacións de intercambio oral que se producen na aula amosando valoración e respecto polas normas que rexen a interacción oral. Amosar respecto e cooperación nas situacións de aprendizaxe en grupo.

1.6-Amosar interese por expresarse en público coherentemente, sen contradicións, sen repeticións innecesarias e usando nexos adecuados. Reforzar a eficacia comunicativa das súas mensaxes orais, coa utilización de elementos propios da linguaxe non verbal. Interesarse por amosar unha pronuncia e entoación adecuadas.

1.7-Usar, de maneira xeral, unha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas.

1.8-Recoñecer, de maneira global, e valorar as diferenzas dialectais orais da lingua galega e da lingua castelá. Identificar a lingua galega con calquera contexto de uso oral.

Bloque 2. Comunicación escrita: ler.

2.1-Comprender, buscar, localizar e seleccionar información explícita en textos escritos de soportes variados (webs infantís, libros, carteis) e iniciar a realización de inferencias para determinar intencións e dobres sentidos bastante evidentes.

2.2-Interpretar e comprender, de maneira xeral, a información procedente de gráficos, esquemas sinxelos e ilustracións redundantes. Realizar o subliñado das ideas principais dun texto sinxelo, e esquematizar e resumir o seu contido. Utilizar certas estratexias para mellorar a lectura. Realizar diferentes tipos de lectura.

2.3-Utilizar as tecnoloxías da información para tratar a información nun texto sinxelo.

2.4-Ler expresivamente textos de diversa tipoloxía (dramatizando cando é preciso) con fluidez e precisión, atendendo á dicción, entoación, intensidade de voz, ritmo e velocidade, adecuados ás diversas situacións funcionais da lectura en voz alta (ler para que alguén goce escoitando, ler para dar a coñecer un texto descoñecido, ler para compartir información que se acaba de localizar), facendo participar á audiencia da súa interpretación.

2.5-Usar as bibliotecas da aula e do centro, así como as virtuais, con certa autonomía, comprendendo como se organiza e colaborando no seu coidado e mellora. Ter interese por ter unha biblioteca propia, física ou virtual.

2.6-Amosar interese polos textos escritos como fonte de aprendizaxe e medio de comunicación. Amosar certa autonomía lectora e capacidade de selección de textos do seu interese, así como ser quen de expresar preferencias.

2.7-Analizar textos sinxelos escritos en diferentes variedades da lingua galega e da lingua castelá.

Bloque 3. Comunicación escrita: escribir.

3.1-Usar, de maneira xeral, as estratexias de planificación, textualización e revisión do texto. Crear textos sinxelos de diferente tipoloxía que permitan narrar, describir, resumir, explicar e expoñer opinións, emocións e informacións relacionadas con situacións cotiás e aqueles que sexan característicos dos medios de comunicación.

3.2-Elaborar textos do ámbito académico para obter, organizar e comunicar información. Elaborar textos breves e sinxelos con creatividade, tanto en galego como en castelán.

3.3-Usar as TIC, con certa autonomía, para a busca de información, tratamento dos textos e realización de presentacións.

3.4-Utilizar recursos gráficos e paratextuais que faciliten a comprensión dos textos e contribúan á súa ilustración creativa.

3.5-Coidar a presentación dos traballos escritos en calquera soporte e valorar a lingua escrita como medio de comunicación.

Bloque 4: Coñecemento da lingua.

4.1-Utilizar terminoloxía lingüística e gramatical básica, funcionalmente, como apoio á comprensión e á produción de textos, así como aplicar o seu coñecemento no uso da lingua.

4.2-Coñecer e aplicar, de forma xeral, as normas ortográficas xerais e as de acentuación en particular, apreciando o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas.

4.3-Utilizar correctamente as regras de puntuación, así como unha sintaxe adecuada nas producións orais e escritas.

4.4-Recoñecer e empregar os conectores básicos, así como outros elementos de cohesión.

4.5-Identificar o papel semántico do suxeito e transformar oracións activas sinxelas en pasivas, e viceversa, para mellorar a comprensión e a produción de textos.

4.6-Transformar un texto narrativo sinxelo de estilo directo noutro de estilo indirecto.

4.7-Ampliar o vocabulario a partir do uso do dicionario e do traballo e reflexión sobre as palabras que conforman a lingua.

4.8-Coñecer, de xeito xeral, as características relevantes da lingua galega e da lingua castelá, e identificar e valorar a lingua galega dentro da realidade plurilingüe e pluricultural de España e de Europa.

4.9-Establecer relacións elementais entre as diversas linguas, especialmente entre o galego e o castelán, as normas comúns e diferenciais tanto morfolóxicas como ortográficas.

Bloque 5: Educación literaria.

5.1-Escoitar, memorizar, reproducir e valorar textos procedentes da literatura popular galega e castelá, e da literatura galega e castelá en xeral.

5.2-Ler textos e obras en galego e castelán da literatura infantil, adaptadas á idade e en diferentes soportes.

5.3-Identificar as características dos diferentes xéneros e as figuras literarias, así como temas recorrentes.

5.4-Recrear e compoñer poemas e relatos sinxelos a partir de modelos dados.

5.5-Participar activamente en dramatizacións de textos literarios.

5.6-Valorar a literatura en calquera lingua, especialmente aquela en lingua galega e en lingua castelá, como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento e como recurso de gozo persoal.

5.7-Amosar interese, respecto e tolerancia ante as diferenzas persoas, sociais e culturais.

MATEMÁTICAS- Criterios de avaliación

Bloque 1. Procesos, métodos e actitudes en Matemáticas.

1.1-Describir e analizar situacións de cambio para atopar patróns, regularidades e leis matemáticas, en contextos numéricos, xeométricos e funcionais, valorando a súa utilidade para facer predicións.

1.2-Coñecer algunhas características do método do traballo científico en contextos de situacións problemáticas que hai que resolver.

1.3-Desenvolver e cultivar as actitudes persoais inherentes ao traballo matemático. Superar bloqueos e inseguridades ante a resolución de situacións descoñecidas. Reflexionar sobre as decisións tomadas, aprendendo para situacións futuras.

1.4-Seleccionar e utilizar as ferramentas tecnolóxicas e estratexias para o cálculo, para coñecer os principios matemáticos e resolver problemas.

1.5-Expresar verbalmente de forma razoada o proceso seguido na resolución dun problema.Utilizar procesos de razoamento e estratexias de resolución de problemas, realizando os cálculos necesarios e comprobando as solucións obtidas.

1.6-Afondar en problemas resoltos, formulando pequenas variacións nos datos, outras preguntas, etc.

Bloque 2. Números.

2.1-Ler, escribir e ordenar utilizando razoamentos apropiados, distintos tipos de números (romanos, naturais, fraccións e decimais ata as milésimas).

- Interpretar diferentes tipos de números segundo o seu valor, en situacións da vida cotiá.

2.2-Realizar operacións e cálculos numéricos mediante diferentes procedementos, incluído o cálculo mental, facendo referencia implícita ás propiedades das operacións, en situación de resolución de problemas.

2.3-Utilizar os números enteiros, decimais e fraccionarios para interpretar e intercambiar información en contextos da vida cotiá.

2.4-Operar cos números tendo en conta a xerarquía nas operacións, aplicando as propiedades destas, as estratexias persoais e os diferentes procedementos que se utilizan segundo a natureza do cálculo que se realizará (algoritmos escritos, cálculo mental, tanteo, estimación, calculadora), usando o máis adecuado.

2.5-Coñecer, utilizar e automatizar algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división con distintos tipos de números, en comprobación de resultados en contextos de resolución de problemas e en situacións da vida cotiá.

2.6-Identificar, resolver problemas da vida cotiá, adecuados ao seu nivel, establecer conexións entre a realidade e as matemáticas e valorar a utilidade dos coñecementos matemáticos adecuados reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas.

2.7-Coñecer a numeración romana e o seu uso no contexto da vida real.

Bloque 3. Medidas.

3.1-Escoller os instrumentos de medida máis pertinentes en cada caso, estimando a medida de magnitudes de lonxitude, capacidade, masa e tempo facendo previsións razoables.

3.2-Operar con diferentes medidas.

3.3-Coñecer as unidades de medida do tempo e as súas relacións, utilizándoas para resolver problemas da vida diaria.

3.4-Coñecer o sistema sesaxesimal para realizar cálculos con medidas angulares.

3.5-Identificar e resolver problemas da vida cotiá adecuados ao seu nivel, establecendo conexións entre a realidade e as matemáticas e valorando a utilidade dos coñecementos matemáticos acomodados e reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas.

Bloque 4. Xeometría.

4.1-Utilizar as nocións xeométricas de paralelismo, perpendicularidade, simetría, xeometría, perímetro e superficie para describir e comprender situacións da vida cotiá.

4.2-Coñecer as figuras planas: cadrado, rectángulo, romboide, triángulo, trapecio e rombo. Comprender o método de calcular a área dun paralelogramo, triángulo, trapecio e rombo. Calcular a área de figuras planas.

4.3-Utilizar as propiedades das figuras planas para resolver problemas.

4.4-Identificar, resolver problemas da vida cotiá acomodados ao seu nivel, establecendo conexións entre a realidade e as matemáticas e valorando a utilidade dos

coñecementos matemáticos acomodados e reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas.

Bloque 5. Estatística e probabilidade.

5.1-Realizar, ler e interpretar representacións gráficas dun conxunto de datos relativos ao medio inmediato.

5.2-Facer estimacións baseadas na experiencia sobre o resultado de situacións sinxelas nas que interveña o azar e comprobar este resultado.

5.3-Recoller e rexistrar unha información cuantificable, utilizando algúns recursos sinxelos de representación gráfica: gráficos dobres, táboas de datos, bloques de barras, diagramas lineares... comunicando a información.

5.4-Identificar e resolver problemas da vida cotiá relacionados coa interpretación de datos acomodados ao seu nivel e establecer conexións coa realidade cotiá.

PLÁSTICA-

BLOQUE 1. EXPRESIÓN ARTÍSTICA

- Desenvolver actividades que traballen o espazo bidimensional: proporcionalidade, composición, equilibrio.
- Organiza o espazo das súas producións bidimensionais, empregando conceptos básicos de composición, equilibrio e proporción.
- Traballar o color: cores complementarios. Gama de cores.
- Identifica e reconece os cores complementarios, empregándoos nas súas composicións artísticas.
- Realiza composicións empregando as diferentes gamas cromáticas, individualmente e en grupo.
- Realizar producións plásticas empregando diferentes técnicas artísticas: debuxo, rotulado, coloreado, collaxe, pintura, moldeado, papiroflexia, etc
- Utiliza sinxelas técnicas de debuxo e pintura, empregando materiais variados.
- Presenta os traballos con limpeza e gusto estético.
- Analizar as formas de representación según punto de vista ou a situación no espazo. A perspectiva.
- Realiza diferentes debuxos traballando as distintas perspectivas, empregando lápiz e pinturas de color.

- Comparar diversos materiais e observar a transformación destes en obras artísticas.
- Confecciona obras artísticas empregando diferentes materiais.
- Apreciar a orixinalidade, rechazo da imitación e a copia.
- Aprecia o valor da orixinalidade e rechaza a imitación e a copia.
- Participar nas actividades comúns do Centro.
- Realiza(opcional) a decoración dunha cabaza para o Samaín e participa na decoración da escola para esta data.
- Deseña e realiza a súa postal de Nadal.
- Elabora muráis en pequeno grupo para a conmemoración do Día da Paz.
- Elabora co resto do grupo os disfraces para o Carnaval.
- Realiza (opcional) unha banda deseñada, de tema proposto.
- Realiza en grupo adornos e muráis para o Día das Letras Galegas.

BLOQUE 2. DEBUXO XEOMÉTRICO

- Traballar as figuras planas: elementos, relación e clasificación.
- Traza, empregando escuadra e cartabón, rectas paralelas e perpendiculares.
- Debuxa as distintas formas xeométricas e forma, seguindo o seu gusto, pequenos cadros.
- Desenvolver estratexias para medir figuras de maneira exacta e aproximada.
- Coñece o concepto de escala e emprégaa para facer medicións sinxelas.
- Transforma a escala dun debuxo sinxelo empregando as cuadrículas.
- Suma e resta ángulos empregando o transportador e a regra.
- Realizar sinxelos debuxos xeométricos empregando os materiais adecuados.
- Realiza sinxelos debuxos xeométricos empregando os materiais adecuados.
- Imaxinar, debuxar e elaborar obras tridimensionais con diferentes materiais, recursos e técnicas.
- Confecciona obras tridimensionais con diferentes materiais planificando o proceso e elixindo a solución máis adecuada aos seus propósitos na súa produción final.
- Aprender a utilizar o compás. Trazado de círculos e circunferencias. A división da circunferencia aplicada á construción de elementos florais.
- Coñece e emprega a maneira de dividir a circunferencia en partes iguais.
- Aplica a división da circunferencia á construción de elementos florais aos que posteriormente aplica o color.
-

VALORES CÍVICOS E SOCIAIS- Criterios de avaliación

Bloque 1: A identidade e a dignidade da persoa.

- Sentir e mostrar satisfacción persoal baseándose na autoavaliación do desenvolvemento persoal, na integración do aspecto físico e das calidades persoais e na autopercepción dos propios estados de ánimo.
- Desenvolver capacidades para tomar decisións de forma independente, emprendendo actuacións e manexando as dificultades superando frustracións e sentimentos negativos ante os problemas.
- Desenvolver ao máximo das posibilidades o propio potencial, mantendo unha motivación intrínseca e esforzándose para o logro de éxitos individuais e compartidos.
- Ser capaz de realizarse primeiros auxilios en caso de necesidade tendo en conta as medidas preventivas e valorando a importancia de previr accidentes domésticos.

Bloque 2: A comprensión e o respecto nas relacións interpersoais.

- Aplicar as estratexias de comunicación non verbal de modo adecuado ao contido verbal e realizar unha comunicación non verbal activa, utilizando coordinadamente a linguaxe verbal e o non verbal.
- Elaborar ideas e opinións razoando e tendo en conta as dos interlocutores. Realizar unha comprensión activa dos demais utilizando habilidades de escoita e empregando o pensamento de perspectiva.
- Comprender o que é un dilema moral e resolver dilemas morais para detectar prexuízos relativos ás diferenzas culturais.
- Comprender a declaración da igualdade de dereitos e non discriminación por razón de nacemento, raza, sexo, relixión, opinión ou calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social aplicándoa á análise do ámbito social.

Bloque 3: A convivencia e os valores sociais.

- Valorar a solidariedade como un elemento clave da boa convivencia. Participar na vida cívica de modo pacífico afrontando o conflito como oportunidade de aprendizaxe e de crecemento persoal.
- Aplicar normas básicas da mediación non formal reflexionando sobre conflitos escolares habituais.

- Implicarse na xestión democrática das normas empregando o sistema de valores persoal que se constrúe a partir dos valores universais.
- Comprender e valorar a igualdade de dereitos de homes e mulleres e a corresponsabilidade nas tarefas domésticas e no coidado da familia. Coñecer e expresar as notas características da democracia e a importancia dos valores cívicos na sociedade democrática realizando razoamentos críticos
- Coñecer e respectar os valores socialmente recoñecidos, especificando os principios básicos de convivencia na Constitución española e comprendendo o dereito e o deber de participar.
- Analizar criticamente a influencia da publicidade sobre o consumo utilizando as tecnoloxías da información e a comunicación.

6-ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

CIENCIAS DA NATUREZA

Bloque 1. Iniciación á actividade científica.

- Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante, en fontes directas ou indirectas, analízaa, saca conclusións, comunica a súa experiencia reflexionando acerca do proceso seguido. Utiliza medios propios para a observación, como instrumentos ópticos e de medida; consulta e utiliza documentos escritos, imaxes e gráficos.
- Realiza pequenos experimentos ou experiencias, e establece conxecturas tanto de feitos que suceden dunha forma natural coma sobre os que acontecen cando se provocan.
- Utiliza, de xeito adecuado, o vocabulario correspondente a cada un dos bloques de contidos.
- Utiliza estratexias para realizar traballos de forma individual e en equipo, mostrando habilidades para a resolución pacífica de conflitos. Coñece e representa actividades de primeiros auxilios. Coñece e respecta as normas de uso e de seguridade dos instrumentos e dos materiais de traballo.
- Manifesta autonomía na planificación e na execución de accións e tarefas, tendo iniciativa na toma de decisións. Presenta os traballos de xeito ordenado, clara e

limpo, en soporte papel e dixital. Realiza un proxecto e presenta un informe, utilizando soporte papel e/ou dixital e recollendo información de diferentes fontes, sobre as enerxías renovables e non-renovables; comunica oralmente as experiencias realizadas, e apóiase en imaxes e breves textos escritos seguindo pautas.

Bloque 2. O ser humano e a saúde.

- Observa, identifica, describe e localiza os principais órganos implicados na realización da función de relación do corpo humano, establecendo algunhas relacións fundamentais entre eles e algúns hábitos de saúde.
- Identifica e explica algunhas características do funcionamento do corpo humano: células, tecidos, órganos, aparatos e sistemas; localizándoos, identificándoos segundo forma, estrutura e funcións.
- Recoñece e explica estilos de vida saudables e os seus efectos sobre o coidado e o mantemento dos diferentes órganos e aparatos.. Identifica e explica hábitos saudables para previr enfermidades, e mantén unha conduta responsable. Coñece e explica algúns avances da ciencia que melloran a saúde.
- Coñece e utiliza técnicas de primeiros auxilios e represéntaas en situacións simuladas.
- Manifesta autonomía na planificación e na execución de accións e tarefas, e desenvolve iniciativa na toma de decisións, identificando os criterios e as consecuencias das decisións tomadas.

Bloque 3. Os seres vivos.

- Define e comprende o concepto de medio natural. Coñece e relaciona a estrutura e a fisioloxía das plantas, describindo as principais características da fotosíntese e recoñecendo a súa importancia para a vida no planeta.
- Observa e identifica as principais relacións entre os seres vivos, describindo as principais características das cadeas alimentarias: poboacións, comunidades e ecosistemas. Observa, identifica e describe as características e os compoñentes dun ecosistema. Ecosistemas: pradería, poza, bosque, litoral e cidade.
- Identifica e explica a relación entre o ser humano e a biodiversidade detectando e exemplificando as causas da extinción de especies. Establece e explica a relación entre as actuacións do ser humano e a biodiversidade. Propón accións argumentadas para evitar a extinción de especies.

- Coñece as principais características da biosfera, explicando e identificando diferentes hábitats dos seres vivos. Mostra interese pola observación e polo estudo rigoroso de todos os seres vivos. Manifesta hábitos de respecto e coidado cara aos seres vivos, e identifica as figuras de protección do medio natural. Identifica e describe algunhas das actuacións do home que modifican o medio natural.

Bloque 4. Materia e enerxía.

- Estuda e clasifica algúns materiais polas súas propiedades. Coñece a utilidade dalgúns avances, produtos e materiais para o progreso da sociedade.
- Coñece e utiliza diferentes procedementos sinxelos para a medida da masa e do volume dun corpo, e identifica e explica fenómenos observables en termos de diferenzas de densidade. Identifica as principais características da flotabilidade de determinados corpos nun medio líquido e úsaas para explicar algún fenómeno físico observable en termos de diferenzas de densidade.
- Identifica e expón as principais características das reaccións químicas (combustión...) e separa os compoñentes dunha mestura mediante métodos como a filtración, evaporación, etc.
- Identifica e explica diferentes formas de enerxía: mecánica, lumínica, sonora, eléctrica, térmica e química.
- Realiza sinxelas experiencias para predicir cambios no movemento, na forma ou no estado dos corpos, por efecto das forzas ou das achegas de enerxía.
- Respecta as normas de uso, seguridade e conservación dos instrumentos e dos materiais de traballo.
- Identifica os principais usos e aplicacións, en distintas actividades da sociedade actual de materiais elaborados ao aplicar as novas investigacións científicas ao desenvolvemento tecnolóxico: papel, pinturas, fibras, plásticos, cerámicas e aliaxes.
- Identifica e explica as diferenzas entre as fontes de enerxías renovables e as non-renovables, e argumenta sobre as accións necesarias para o desenvolvemento enerxético, sustentable e equitativo.
- Identifica e explica os efectos dalgúns tipos comúns de contaminación, e expón algunhas das accións coas que podemos previla ou reducila.

Bloque 5. A tecnoloxía. Obxectos e máquinas.

- Identifica algunha das aplicacións dos obxectos e das máquinas, e a súa utilidade para facilitar as actividades humanas. Le e expón biografías de investigadores, inventores e científicos. Coñece os avances da ciencia no fogar e na vida cotiá, na cultura e no ocio, na arte, na música, no cine e no deporte.
- Observa e analiza operadores para obter información da súa utilización na construción dun aparato. Constrúe algunha estrutura sinxela que cumpra unha función ou condición para resolver un problema a partir de pezas moduladas
- Utiliza os recursos proporcionados polas tecnoloxías da información para buscar información de xeito guiado, comunicala e colaborar na realización dun proxecto. Usa de xeito autónomo o tratamento de textos. Elabora un informe como técnica para o rexistro dun plan de traballo, comunicando, de forma oral e escrita, as conclusións.
- Toma conciencia da necesidade de controlar o tempo de entretemento coas tecnoloxías da información e da comunicación, e do seu poder de adicción.

CIENCIAS SOCIAIS

Bloque 1. Contidos comúns.

- Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante, analízaa, obtén conclusións, reflexiona acerca do proceso seguido e comunícao oralmente e por escrito. Utiliza a Tecnoloxías da Información e a Comunicación para elaborar traballos coa terminoloxía adecuada aos temas tratados.
- Analiza informacións relacionadas coa área e manexa imaxes, táboas, gráficos, esquemas, resumos e as Tecnoloxías da Información e a Comunicación.
- Realiza as tarefas encomendadas e presenta os traballos de xeito ordenado, claro e limpo. Utiliza con rigor e precisión o vocabulario adquirido para elaborar traballos coa terminoloxía adecuada aos temas tratados. Expón oralmente, de forma clara e ordenada, contidos relacionados coa área, que manifesten a comprensión de textos orais e/ou escritos.
- Realiza traballos e presentacións a nivel individual e grupal que supoñen a busca, selección e organización de textos de carácter xeográfico, social e histórico. Utiliza estratexias para realizar traballos de forma individual e en equipo, e mostra habilidades para a resolución pacífica de conflitos. Participa en actividades de

grupo adoptando un comportamento responsable, construtivo e solidario e respecta os principios básicos do funcionamento democrático.

- Valora a importancia dunha convivencia pacífica e tolerante entre os diferentes grupos humanos sobre a base dos valores democráticos e os dereitos humanos universalmente compartidos. Participa dun xeito eficaz e construtivo na vida social e crea estratexias para resolver conflitos. Identifica e utiliza os códigos de conduta e os usos xeralmente aceptados nas distintas sociedades e ámbitos
- Mostra actitudes de confianza en si mesmo, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese, creatividade na aprendizaxe e espírito emprendedor que o fan activo ante as circunstancias que o rodean. Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas e ten iniciativa na toma de decisións.
- Desenvolve actitudes de cooperación e de traballo en equipo, valora as ideas alleas e reacciona con intuición, apertura e flexibilidade ante elas. Planifica traballos en grupo, coordina equipos, toma decisións e acepta responsabilidades.

Bloque 2. O mundo que nos rodea.

- Describe como é e de que forma se orixinou o universo, explica os seus principais compoñentes identificando galaxia, estrela, planeta, satélite, asteroide e cometa. Describe as características, compoñentes e movementos do sistema solar, localizando o Sol no centro deste e os planetas segundo a súa proximidade.
- Describe a localización da Terra no sistema solar. Explica a forma e algunhas características da Terra vista desde o espazo. Define o movemento de translación terrestre, e asocia as estacións do ano ao seu efecto. Identifica as estacións, fixa a súa duración, e describe a luz solar nelas e os seus efectos sobre os seres vivos. Explica o día e a noite como consecuencia da rotación terrestre e como unidades para medir o tempo.
- Identifica, nomea e describe as capas da Terra, e algunhas das súas características.
- Define a translación da Lúa e identifica e nomea as fases lunares. Explica, de forma sinxela, a formación das mareas como consecuencia da influencia da Lúa sobre a Terra. Describe a que se deben a formación das eclipses e nomea distintos tipos.
- Explica as distintas formas de representación da Terra: planos, mapas, planisferios e globos terráqueos. Describe características do globo terráqueo e do planisferio. Identifica e clasifica os diferentes tipos de mapas. Define que é a escala nun mapa

e distingue entre escala gráfica e escala numérica. Explica e manexa os conceptos de paralelos e meridianos.

- Define clima, nomea os seus elementos e identifica os factores que determinan o clima da súa zona. Explica que é unha zona climática, nomea as tres zonas climáticas do planeta e describe as súas características principais. Explica por que as plantas teñen características especiais segundo a zona climática na que crecen.
- Describe e sinala nun mapa os tipos de climas de España e de Galicia, e as zonas as que afecta cada un. Interpreta e analiza climogramas de distintos territorios de España e relaciónaos co clima ao que pertencen. Indica que temperaturas e que precipitacións son características de cada tipo de clima en España e en Galicia. Identifica algunha especie vexetal propia de cada zona climática de España.
- Observa e describe os efectos do cambio climático e as accións necesarias para combatelo.

Bloque 3. Vivir en sociedade.

- Identifica, respecta e valora os principios democráticos máis importantes establecidos na constitución. Explica a importancia que a constitución ten para o funcionamento do Estado español. Recoñece a figura do rei e as súas funcións como xefe do Estado
- Identifica e comprende a división de poderes do Estado e cales son as funcións recollidas na constitución para cada un deles.
- Explica as funcións do Goberno e a súa composición e recoñece a importancia da súa toma de decisións en asuntos que afectan todo o Estado.
- Identifica as principais institucións do Estado español e describe as súas funcións e a súa organización. Describe a bandeira e o escudo de España e de Galicia.
- Explica a organización territorial de España, nomea as estruturas básicas de goberno e localiza en mapas políticos as cidades autónomas e as distintas comunidades autónomas que forman España, así como as súas provincias. Identifica os distintos tipos de eleccións como unha forma de participar no funcionamento do municipio, da comunidade autónoma, da cidade autónoma e de España.
- Valora, partindo da realidade do estado español, a diversidade cultural, social, política e lingüística nun mesmo territorio como fonte de enriquecemento cultural.

Identifica as tradicións e costumes de Galicia, as súas características, as súas orixes e o seu significado.

- Define demografía, comprende os principais conceptos demográficos e calcúlalos. Interpreta unha pirámide de poboación. Describe os principais trazos da poboación española e galega e explica a súa evolución e os factores que condicionan a súa distribución. Sitúa nun mapa os principais núcleos de poboación en España e Galicia. Recoñece a importancia dos procesos migratorios no mundo e no noso contorno, explicando o éxodo rural e os principais problemas actuais da poboación. **Bloque 4. As pegadas do tempo.**

-Localiza no espazo e o tempo os feitos fundamentais da Historia de España e de Galicia na Idade Media.

- Sitúa nunha liña do tempo as etapas históricas máis importantes da Idade Media na península ibérica: reino visigodo, al-Ándalus e os reinos cristiáns. Representa nunha liña do tempo os principais feitos históricos relativos a al-Ándalus e aos reinos cristiáns. Describe o legado artístico, cultural, e económico do al-Ándalus. Explica o proceso da reconquista e repoboación dos reinos cristiáns.
- Describe a importancia do Camiño de Santiago.
- Explica como estaba estruturada a sociedade na Idade Media e a súa relación coa propiedade da terra como símbolo de poder.
- Explica a importancia da convivencia das tres culturas como un elemento enriquecedor para a cultura hispana. Identifica a Escola de Tradutores de Toledo como lugar de encontro de sabios e intelectuais das tres culturas e explica por que foi tan importante.
- Describe e sitúa nunha liña do tempo os feitos máis destacados do reinado dos Reis Católicos. Explica as causas que motivaron as grandes expedicións marítimas.
- Localiza nunha liña de tempo os monarcas da dinastía da Austria que reinou en España durante os séculos XVI e XVII. Explica os feitos máis importantes dos reinados de Carlos I e Felipe II. Identifica os territorios que abranguíu a monarquía hispánica durante o reinado de Carlos I e durante o reinado de Felipe II.
- Enumera as principais transformacións sociais, económicas, políticas e culturais que se produciron na Idade Moderna. Describe a estrutura social dos territorios peninsulares nos séculos XVI e XVII.

- Explica as características principais do Século de Ouro. Recoñece os personaxes clave do século de Oro e as súas achegas culturais e artísticas. Describe as achegas das principais figuras do barroco español: Velázquez, Murillo, etc.
- Recoñece os bandos contendentes na Guerra de Sucesión e analiza as consecuencias do Tratado de Utrecht. Describe as características xerais do reinado de Carlos III, do Despotismo Ilustrado e o seu significado.

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA- LINGUA GALEGA E LITERATURA

Bloque 1. Comunicación oral: falar e escoitar.

- Comprende as ideas principais dun texto oral sinxelo, procedentes da radio, da televisión ou de internet, identifica o tema e elabora un resumo. Comprende o significado literal e inferencial dun texto oral sinxelo, distinguindo, de maneira xeral, información de opinión.
- Accede a documentos audiovisuais e dixitais, para obter, seleccionar e clasificar a información relevante e necesaria para realizar traballos ou completar información, valorando os medios de comunicación como instrumento de aprendizaxe. Elabora textos orais sinxelos imitando modelos de calquera medio de comunicación.
- Interpreta en producións orais a retranscrición, a ironía e os dobres sentidos.
- Participa axeitadamente nunha conversa entre iguais, comprendendo o que di o interlocutor e intervindo coas propostas propias. Segue unha exposición da clase e extrae, de xeito global, as ideas máis destacadas. Iníciase na elaboración de pequenas exposicións orais na aula. Participa activamente no traballo en grupo, así como nos debates, atendendo as intervencións dos demais sen interromper e respectando as súas opinións e quendas de palabra. Identifica o grao de formalidade da situación de comunicación e axusta a este a súa produción.
- Respecta as opcións lingüísticas dos participantes nos intercambios orais e é consciente da posibilidade de empregar tanto a lingua galega como a lingua castelá en calquera intercambio oral dentro da escola ou fóra dela.
- Exprésase cunha pronuncia e dicción correctas: articulación, ritmo, entoación e volume. Emprega unha postura e xestualidade adaptada ao discurso, para reforzalo e facilitar a súa comprensión. Participa na conversa formulando e contestando preguntas.

- Planifica e elabora un discurso oral coherente, sen contradicións nin repeticións innecesarias, utilizando un vocabulario adecuado á súa idade, os nexos adecuados, pronunciación e entoación correctas tanto en galego como en castelán.
- Elabora textos sinxelos propios dos medios de comunicación, tanto en galego como en castelán.
- Usa, de maneira xeral, unha linguaxe non sexista e respectuosa coas diferenzas
- Valora as diferenzas dialectais orais da lingua galega e da lingua castelá como un símbolo de riqueza lingüística e cultural e o estándar como variante unificadora.
- Recoñece a validez das linguas, especialmente da lingua galega para conversas con persoas coñecidas ou descoñecidas.

Bloque 2: Comunicación escrita: ler.

- Comprende a información relevante de textos procedentes dos medios de comunicación social ou propios de situacións cotiás. Identifica as ideas principais e secundarias dun texto. Busca, localiza e selecciona información concreta dun texto sinxelo. Identifica o punto de vista do autor e diferencia, de maneira xeral, información e opinión. Emprega o dicionario para resolver as dúbidas de vocabulario que atopa nos textos. Fai unha lectura rápida, selectiva ou integral en función das necesidades de cada momento.
- Interpreta e comprende, de maneira xeral, a información de gráficos, esquemas sinxelos e ilustracións redundantes, relacionándoa co contido do texto que acompaña..
- Realiza o subliñado das ideas principais dun texto sinxelo. Esquematiza as ideas dun texto sinxelo, indicando as ideas principais e secundarias. Realiza o resumo dun texto sinxelo.
- Deduce o posible contido dun texto sinxelo antes de lelo, axudándose do título e as ilustracións. Relé un texto e marca as palabras clave para acadar a comprensión integral, cando é preciso.
- Utiliza as tecnoloxías da información para localizar, seleccionar e organizar a información nun texto sinxelo adecuado á súa idade. Utiliza dicionarios dixitais para interpretar a información dun texto.
- Realiza diferentes tipos de lectura en función de cada texto: de investigación, de aprendizaxe, de gozo persoal ou de resolución de problemas.

- Descodifica con precisión e rapidez as palabras. Le textos en voz alta con fluidez e precisión. Le textos en voz alta con ritmo, velocidade e ton da voz adecuados. Le en voz alta adaptándose ao interese do auditorio: gozar escoitando, obter nova información... Fai lecturas dramatizadas de textos.
- Usa a biblioteca de aula e do centro, e as bibliotecas virtuais con certa autonomía, para obter datos e informacións, e colabora no seu coidado e mellora. Aмоса interese pola conservación e organización dos seus libros, físicos ou virtuais, en lingua galega.
- Aмоса interese pola lectura en lingua galega e en lingua castelá como fonte de aprendizaxe e medio de comunicación. Selecciona persoalmente as lecturas que desexa realizar e é quen de xustificalas en función dos seus gustos e necesidades.
- Expresa, de maneira sinxela, opinións e valoracións sobre as lecturas feitas.
- Identifica, de maneira global, as diferenzas lingüísticas, bastante evidentes, das variedades da lingua galega e da lingua castelá.

Bloque 3. Comunicación escrita: escribir.

- Planifica a elaboración do texto, antes de comezar a escribir, xerando ideas, seleccionando e estruturando a información, mediante notas, esquemas ou guións. Elabora o texto cunha estrutura definida, con coherencia e cohesionando, de maneira xeral, os enunciados, utilizando os signos de puntuación, as normas ortográficas e morfosintácticas básicas e empregando unha linguaxe non sexista, e facendo uso do dicionario cando sexa preciso.
- Elabora, en diferentes soportes, textos propios da vida cotiá e académica, imitando modelos: cartas, diarios, mensaxes curtas, normas, notas... redacta textos xornalísticos e diferentes tipos de textos seguindo un guión establecido, con coherencia. Resume o contido de textos sinxelos..
- Elabora textos escritos propios do ámbito académico para obter, organizar e comunicar información.
- Elabora textos sinxelos que combinan a linguaxe verbal e non verbal: carteis, anuncios, cómics, contos, poemas, cancións e anécdotas. Escribe textos sinxelos de carácter creativo. Aprecia os usos creativos da linguaxe.
- Busca e selecciona información en lingua galega e en lingua castelá en diferentes fontes e soportes dixitais. Emprega procesadores de textos con certa autonomía.

Utiliza, habitualmente, correctores de textos en lingua galega e en lingua castelá. Utiliza as TIC, con certa autonomía, para realizar presentacións elementais.

- Coida a presentación dos textos seguindo as normas básicas de presentación establecidas: marxes, disposición no papel, limpeza, calidade caligráfica, separación entre parágrafos, interliñado... en calquera soporte. Valora a lingua escrita como medio de comunicación.

Bloque 4. Coñecemento da lingua.

- Recoñece as diferentes categorías gramaticais pola súa función na lingua: substantivo, determinante, pronome, adxectivo, adverbio, verbo, preposición e conxunción. Conxuga e usa con corrección as formas verbais persoais e non persoais dos verbos. Diferencia as sílabas que conforman cada palabra, diferenciando a sílaba tónica das átonas. Recoñece as oracións simples, comprende o seu significado, recoñece os seus constituíntes inmediatos (suxeito e predicado) e identifica o verbo como núcleo da oración.
- Aplica xeralmente as normas de acentuación xerais, tanto en lingua galega como en lingua castelá e de acentuación diacrítica e aprecia o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas. Coñece e utiliza as normas ortográficas, aplicándoas nas súas producións escritas, con especial atención ás regras do *h*, *b/v*, *c/cc*, *x*, *ll*. Coñece as diferencias ortográficas entre o galego e o castelán.
- Emprega con corrección os signos de puntuación, facendo unha valoración dos resultados. Usa unha sintaxe adecuada nas súas producións. Respecta, de xeito xeral, as normas morfosintácticas de colocación do pronome átono no idioma galego.
- Usa diversos conectores básicos entre oracións. Recoñece determinados procesos de cohesión nos textos.
- Identifica, en oracións sinxelas, o papel semántico do suxeito. Recoñece se a oración é activa ou pasiva e é quen de facer a transformación dunha noutra.
- Transforma un texto sinxelo narrativo de estilo directo noutro de estilo indirecto.
- Usa axeitadamente o dicionario en papel ou dixital para buscar calquera palabra, seleccionando a acepción precisa segundo cada contexto e como consulta ortográfica. Recoñece e crea palabras derivadas e compostas, identificando e formando familias de palabras. Recoñece e usa sinónimos, antónimos, homónimos, palabras polisémicas de uso frecuente e frases feitas.

- Coñece, de xeito xeral, as características máis relevantes (históricas, socioculturais...) da lingua galega e da lingua castelá, as semellanzas e diferenzas entre ambas. Identifica e valora a lingua galega dentro da realidade plurilingüe e pluricultural de España e de Europa.
- Recoñece, de forma xeral, e evita as interferencias entre as linguas que está a aprender. Identifica diferenzas, regularidades e semellanzas, ortográficas e léxicas entre todas as linguas que coñece ou está a aprender, como punto de apoio para a súa aprendizaxe.

Bloque 5. Educación literaria.

- escoita, memoriza e reproduce textos procedentes da literatura popular oral galega e castelá (refráns, adiviñas, lendas, contos, poemas, ditos, cantigas...) e da literatura galega e castelá en xeral. Valora os textos da literatura oral galega e castelá como fonte de coñecemento da nosa cultura e como recurso de gozo persoal.
- Le en silencio e en voz alta obras e textos en galego e castelán da literatura infantil, adaptadas á idade e en diferentes soportes.
- Identifica as características principais dos diferentes xéneros literarios: narrativa, poesía e teatro. Distingue algúns recursos retóricos e métricos propios dos poemas. Identifica e emprega algunhas figuras literarias: comparacións, personificacións, hipérbolos e xogos de palabras. Identifica os temas recorrentes na literatura.
- Recrea e compón poemas e relatos, a partir de modelos sinxelos, para comunicar sentimentos, emocións, estados de ánimo e lembranzas. Participa activamente en dramatizacións de textos literarios.
- Valora a literatura en calquera lingua, especialmente aquela en lingua galega e en lingua castelá, como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento e como recurso de gozo persoal.
- Compara imaxes, símbolos e mitos sinxelos doutras culturas cos da cultura galega, amosando interese e respecto. Aмосa curiosidade por coñecer outras costumes e formas de relación social, respectando e valorando a diversidade cultural.

MATEMÁTICAS

Bloque 1. Procesos, métodos e actitudes en matemáticas.

- Comunica verbalmente de forma razoada o proceso seguido na resolución dun problema de matemáticas ou en contextos da realidade.
- Analiza e comprende o enunciado dos problemas (datos, relacións entre os datos, contexto do problema). Utiliza estratexias heurísticas e procesos de razoamento na resolución de problemas. Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas. Realiza estimacións e elabora conxecturas sobre os resultados dos problemas que hai que resolver, contrastando a súa validez e valorando a súa utilidade e eficacia
- Identifica patróns, regularidades e leis matemáticas en situacións de cambio, en contextos numéricos, xeométricos e funcionais. Realiza predicións sobre os resultados agardados, utilizando os patróns e as leis encontrados, analizando a súa idoneidade e os erros que se producen.
- Afonda en problemas unha vez resoltos, analizando a coherencia da solución e buscando outras formas de resolvelos. Considera problemas, a partir dun resolto, variando os datos, propondo novas preguntas, conectándoo coa realidade, buscando outros contextos, etc.
- Elabora informes sobre o proceso de investigación realizado, expoñendo as súas fases, valorando os resultados e as conclusións obtidas.
- Practica o método científico, sendo ordenado, organizado e sistemático. Planifica o proceso de traballo con preguntas axeitadas: que quero descubrir?, que teño?, que procuro?, como o podo facer?, non me equivoquei ao facelo?, a solución é adecuada?
- Realiza estimacións sobre os resultados esperados e contrasta a súa validez, valorando os pros e os contras do seu uso. Elabora conxecturas e busca argumentos que as validen ou as refuten, en situacións que hai que resolver, en contextos numéricos, xeométricos ou funcionais.
- Desenvolve e amosa actitudes axeitadas para o traballo en matemáticas: esforzo, perseveranza, flexibilidade e aceptación da crítica razoada. Considera a resolución de retos e problemas coa precisión, co esmero e co interese axeitados ao seu nivel educativo e á dificultade da situación
- Toma decisións nos procesos de resolución de problemas valorando as súas consecuencias e a súa conveniencia pola súa sinxeleza e utilidade. Reflexiona sobre os problemas resoltos e sobre os procesos desenvolvidos, valorando as ideas clave, aprendendo para situacións futuras similares, etc.

- Emprega ferramentas tecnolóxicas para a realización de cálculos numéricos, para aprender e para resolver problemas. Utiliza a calculadora para a realización de cálculos numéricos, para aprender e para resolver problemas.
- Realiza un proxecto, elabora e presenta un informe creando documentos dixitais propios (texto, presentación, imaxe, vídeo, son...), buscando, analizando e seleccionando a información relevante, utilizando a ferramenta tecnolóxica adecuada e compartíndoo cos seus compañeiros

Bloque 2. Números.

- Utiliza os números ordinais en contextos reais. Identifica os números romanos aplicando o coñecemento á comprensión de datos. Le, escribe e ordena en textos numéricos e da vida cotiá, números (naturais, fraccións e decimais ata as milésimas) interpretando o valor de posición de cada unha das súas cifras.
- Interpreta en textos numéricos e da vida cotiá, números naturais, fraccións e decimais ata as milésimas, utilizando razoamentos apropiados e interpretando o valor da posición de cada unha das súas cifras. Ordena números enteiros, decimais e fraccións básicas por comparación, representación na recta numérica e transformación duns noutros.
- Calcula e compara fraccións equivalentes. Redondea números decimais á décima, centésima ou milésima máis próxima. Ordena fraccións aplicando a relación entre fracción e número decimal.
- Opera cos números coñecendo a xerarquía das operacións. Utiliza diferentes tipos de números en contextos reais, establecendo equivalencias entre eles, identificándoos e utilizándoos como operadores na interpretación e na resolución de problemas. Estima e comproba resultados mediante diferentes estratexias.
- Realiza sumas e restas de fraccións co mesmo denominador. Calcula o produto dunha fracción por un número. Realiza operacións con números decimais.
- Emprega e automatiza algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división con distintos tipos de números, en comprobación de resultados en contextos de resolución de problemas e en situacións cotiás.
- Descompón de forma aditiva e de forma multiplicativa, números menores dun millón, atendendo ao valor de posición das súas cifras. Descompón números decimais atendendo ao valor de posición das súas cifras. Descompón números decimais atendendo ao valor de posición das súas cifras.

- Identifica múltiplos e divisores empregando as táboas de multiplicar. Calcula os primeiros múltiplos dun número dado. Calcula todos os divisores de calquera número menor de 100.
- Elabora e emprega estratexias de cálculo mental. Estima e redondea o resultado dun cálculo valorando a resposta.
- Resolve problemas que impliquen o dominio dos contidos traballados, empregando estratexias heurísticas, de razoamento. Reflexiona sobre o procedemento aplicado á resolución de problemas: revisando as operacións empregadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto e buscando outras formas de resolvelo.

Bloque 3. Medidas.

- Estima lonxitudes, capacidades, masas e superficies; elixindo a unidade e os instrumentos máis acomodados para medir e expresar unha medida, explicando de forma oral o proceso sucesivo e a estratexia utilizada. Mide con instrumentos, utilizando estratexias e unidades convencionais e non convencionais, elixindo a unidade máis adecuada para a expresión dunha medida.
- Suma e resta medidas de lonxitude, capacidade e masa en forma simple dando o resultado na unidade determinada de antemán. Expresa en forma simple a medición da lonxitude, capacidade, masa e tempo dada en forma complexa e viceversa. Compara e ordena medidas dunha mesma magnitude. Compara superficies de figuras planas por descomposición e a súa medición.
- Realiza equivalencias e transformacións entre horas, minutos e segundos.
- Identifica o ángulo como medida dun xiro ou abertura. Mide ángulos usando instrumentos convencionais.
- Resolve problemas de medida, utilizando estratexias heurísticas, de razoamento, creando conxecturas, construíndo, argumentando... e tomando decisións, valorando as súas consecuencias e a conveniencia da súa utilización.

Bloque 4. Xeometría.

- Identifica e representa ángulos en diferentes posicións: consecutivos, adxacentes, etc. Traza unha figura plana simétrica doutra respecto dun eixe. Realiza simetrías e translacións.
- Calcula a área e o perímetro de: rectángulo, cadrado e triángulo. Aplica os conceptos de perímetro e superficie de figuras para a realización de cálculo sobre planos e espazos reais e para interpretar situacións da vida diaria.

- Identifica e diferencia os elementos básicos da circunferencia e círculo: centro, raio, diámetro, corda, arco, tanxente e sector circular. Utiliza a descomposición para formar figuras planas e corpos xeométricos a partir doutras.
- Resolve problemas xeométricos que impliquen dominio dos contados traballados, utilizando estratexias heurísticas de razoamento. Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas revisando as operacións empregadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto e proponendo outras formas de resolvelo.

Bloque 5. Estatística e probabilidade.

- Aplica de forma intuitiva a situacións familiares as medidas de centralización: a media aritmética e a moda. Realiza e interpreta gráficos moi sinxelos: diagramas de barras, de sectores e dobres.
- Realiza a análise crítica e argumentada sobre as informacións que se presentan mediante gráficos estatísticos.
- Identifica situacións de carácter aleatorio. Realiza conxecturas e estimacións sobre datos nalgúns xogos (moedas, dados, cartas, loterías...).
- Resolve problemas que impliquen dominio dos contidos propios da estatística e probabilidade utilizando estratexias heurísticas, de razoamento. Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas revisando as operacións utilizadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto e proponendo outras formas de resolvelo.

PLÁSTICA

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

- Recoñece as imaxes fixas e en movemento e clasifícaas
- Debuxa aspectos da vida cotiá.
- Identifica os recursos e os materiais utilizados para elaborar unha obra.
- Analiza as posibilidades de materiais, texturas, formas e cores aplicadas sobre diferentes soportes.
- Coñece a evolución da fotografía desde o branco/negro á cor, do formato papel ao dixital, e valora as posibilidades que proporciona a tecnoloxía.

- Realiza fotografías utilizando medios tecnolóxicos, analizando, a posteriori, se o encadre é o máis axeitado para o propósito inicial.
- Recoñece os diferentes temas da fotografía.

BLOQUE 2. EXPRESIÓN ARTÍSTICA

- Realiza composicións que transmitan emocións e sensacións básicas, utilizando distintos elementos e recursos para os axustar ás necesidades.
- Busca un cartel e confecciona o seu propio anuncio.
- Confecciona planos, e mapas simples coa axuda das ferramentas básicas, individualmente e en grupo.
- Utiliza e manexa os elementos que estruturan o espazo gráfico (cuadrícula).
- Participa nas actividades propostas e amosa interese por elas, colaborando sempre que se trate dun traballo en grupo.
- Representa con claroscuro a sensación espacial de composicións volumétricas.
- Experimenta coa superposición de planos para crear volume.
- Utiliza a liña horizontal como elemento expresivo para proporcionar sensación de profundidade.
- Combina e analiza as cores para as utilizar correctamente na composición.
- Aproveita a diferenza das texturas achegadas polos lapis de cores e as ceras.
- Constrúe obxectos tridimensionais.
- Debuxa formas, figuras e elementos do contexto con dimensións, proporcións, cores e tamaños axeitados.
- Organiza os espazos das súas producións bidimensionais, utilizando conceptos básicos de composición, equilibrio e proporción.
- Analiza e compara as texturas naturais e artificiais, así como as texturas visuais e táctiles, sendo capaz de realizar traballos artísticos utilizando estes coñecementos.

- Distingue o tema ou xénero de obras plásticas.
- Realiza imaxes humanas, animais e casas, partindo dun bosquexo.
- Valora os elementos e os recursos empregados para conseguir o efecto que máis se axuste ao resultado final.
- Coida e respecta os materiais, os utensilios e os espazos utilizados.
- Participa e amosa interese polas actividades propostas, colaborando na recollida e na organización do material.
- Completa e realiza os debuxos utilizando os coñecementos aprendidos.
- Presenta as tarefas con orde e limpeza respectando as normas e indicacións establecidas.
- Amosa interese polo traballo e a aplicación, apreciando a correcta realización dos exercicios e actividades.
- Emprega as novas tecnoloxías para se iniciar no deseño dixital, no tratamento de imaxes ou na animación.

BLOQUE 3. DEBUXO XEOMÉTRICO

- Coñece e usa as principais ferramentas básicas do debuxo xeométrico (regla, escuadro, cartabón, semicírculo etc.)
- Utiliza o trazado de rectas paralelas.
- Traza ángulos rectos, de 30 e de 60 graos utilizando as ferramentas básicas.
- Manexa os efectos visuais da perspectiva para debuxar triángulos e cuadriláteros.
- Representa e aplica adecuadamente o eixe de simetría.
- Representa formas xeométricas con precisión e coa axuda da cuadrícula e as ferramentas básicas.

VALORES CÍVICOS E SOCIAIS

Bloque 1: A identidade e a dignidade da persoa.

- Conceptualiza as súas vivencias persoais con optimismo expresándoo na súa relación cos demais. Manifesta verbalmente unha visión positiva das súas propias calidades e limitacións. Expresa a percepción da súa propia identidade integrando a representación que fai de si mesmo e a imaxe que expresan os demais. Representa o seu autoconcepto integrando a súa imaxe corporal e a apreciación das súas características persoais de forma construtiva.
- Utiliza o pensamento creativo na análise de problemas. Propón alternativas á resolución de problemas sociais formulados na aula.
- Traballa en equipo valorando o esforzo individual e colectivo para a consecución de obxectivos. Xera confianza nos demais realizando unha autoavaliación responsable da execución das tarefas.
- Compórtase con prudencia, de acordo coas súas propias posibilidades e limitacións e tendo en conta os riscos que leva consigo o uso de determinados materiais.

Bloque 2: A comprensión e o respecto nas relacións interpersoais.

- Utiliza a comunicación verbal en relación coa non verbal en exposicións orais e debates. Expresa con claridade e coherencia opinións, sentimentos e emocións. Transmite nas conversacións o sentir do que comunica adecuadamente. Explica os elementos que bloquean a comunicación e utiliza os elementos que contribúen ao diálogo.
- Expresa publicamente o recoñecemento positivo doutras persoas durante actividades colaboradoras. Interacciona apropiadamente con diferentes tipos de persoas. Dialoga poñéndose no lugar do seu interlocutor e interpretándoo adecuadamente. 3. escoita exposicións orais e entende a comunicación desde o punto de vista do que fala.
- Expresa verbalmente o que é un dilema moral e a necesidade de tomar decisións meditadas e xustificadas desde o criterio moral na vida. Realiza xuízos morais. Analiza e resolve dilemas morais en situacións reais e simuladas.
- Argumenta e expón mediante imaxes a importancia de garantir a igualdade de dereitos e a non discriminación por razón de nacemento, raza, sexo, relixión, opinión ou calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social.

Bloque 3: A convivencia e os valores sociais.

- Manifesta actitudes conciliadoras favorecendo a cohesión de todos os membros da comunidade educativa. Participa no diálogo apoiando o consenso dos valores da comunidade educativa. Interacciona no grupo axudando a mellorar o clima de aula.
- Descubre e expón oralmente oportunidades de crecemento persoal nas situacións de conflito. Practica a negociación cooperativa como vía para resolver conflitos en situacións informais e durante a realización de tarefas cooperativas.
- Utiliza estratexias da mediación non formal para resolver os seus propios conflitos. Resolve conflitos doutras persoas utilizando as normas básicas da mediación.
- Participa na elaboración das normas do colexio. Respecta as normas do colexio. Dá a coñecer as normas do colexio mediante representacións dixitais.
- Expón de forma argumentada, mediante carteis e murais elaborados con axuda das tecnoloxías da información e da comunicación, a importancia de valorar a igualdade de dereitos de homes e mulleres e a corresponsabilidade nas tarefas domésticas e no coidado da familia
- Expresa por escrito as notas características da democracia e a importancia de participar nun proxecto común, que se visualiza no feito de compartir uns mesmos símbolos. Argumenta a importancia dos valores cívicos na sociedade democrática en situacións de diálogo.
- Descubre, valora e integra outras culturas. Analiza os valores que constitúen a vida en común nunha sociedade democrática reflexionando sobre situacións vividas ou feitos visionados a través dos medios de comunicación.
- Realiza análise de información dixital sobre as razóns polas que as persoas senten a necesidade de consumir ao ver un anuncio publicitario. Reflexiona sobre a influencia da publicidade expresando as conclusións mediante traballos dixitais creativos. Realiza exposicións axuizando criticamente hábitos de consumo innecesario.

7-METODOLOXÍA DIDÁCTICA

A incorporación das competencias básicas no currículo da educación primaria require reconsiderar a práctica educativa para permitirlle ao alumnado integrar as súas aprendizaxes relacionándoas con diferentes tipos de contidos (conceptos, destrezas e actitudes), usar eses contidos con efectividade cando cumpra e aplícalos a situación e contextos variados. Consecuentemente, a práctica educativa debe:

Resaltar aquelas aprendizaxes básicas e imprescindibles e seleccionar aqueles contidos que sexan máis relevantes para acadar competencias; os contidos esenciais deberán ser considerados e analizados desde a óptica da utilidade para formar cidadás e cidadáns cos perfís necesarios para moverse con adecuación, responsabilidade e liberdade no mundo actual.

Centrarse na funcionalidade, orientando as aprendizaxes cara á súa aplicación en contextos diferentes e diversificados e conseguindo que as nenas e os nenos diversos xeitos de actuación e adquiran a capacidade de enfrontarse a situacións novas.

Procurar que o alumnado aprenda a aprender (participe na planificación e na toma de decisión sobre o traballo, controlando os procesos, usando conscientemente estratexias de aprendizaxe e sendo progresivamente máis autónomo).

Favorecer o traballo cooperativo e a práctica vivenciada da participación, compromiso democrático e resolución pacífica de conflitos.

Permitirlle ao alumnado moverse con seguridade entre a superabundancia e rápida renovación da información, fomentando habilidades para a busca, selección, procesamento, tratamento e comunicación dela.

A metodoloxía será global, activa, entendendo polo tanto a actividade mental coma física que potencie a construción de aprendizaxes significativas.

Os modelos de ensino-aprendizaxe deben atender á diversidade do alumnado, tanto na práctica docente coma na selección de contidos.

A aprendizaxe é un proceso interactivo no cal cómpre a participación activa e dinámica das nenas e dos nenos, que achegarán as súas habilidades, destrezas, actitudes, conceptos, intereses, xunto ás do resto de compañeiras e compañeiros, nun ambiente de cooperación.

Utilizaranse, métodos que lles permitan aos rapaces e ás rapazas identificar a necesidade de información, localizala, seleccionala e recoñecer as fontes e os recursos máis apropiados, así como responsabilizarse do seu uso ético e adecuado.

Son precisos enfoques didácticos que lle permitan ao alumnado utilizar cada vez máis autonomamente as bibliotecas e as TIC como recursos de aprendizaxe. No desenvolvemento da autonomía na aprendizaxe inflúen aspectos como que o alumnado encontre sentido ao traballo que debe realizar, o coñecemento dos obxectivos e finalidades que se pretenden acadar, a consciencia dos propios erros e a busca de recursos necesarios para superalos.

O profesor actuará como guía e mediador para facilitar a construción de aprendizaxes: utilizará contextos cotiáns, familiares e habituais para que o alumnado aprenda comprobando o interese e a utilidade do que aprende, de maneira que poidan transcender do contexto en que se produciron e ser aplicadas a contextos múltiples; creará un contorno seguro e un ambiente motivador.

A metodoloxía a empregar en 5º de Primaria atenderá a cinco puntos básicos que parecen fundamentais e coherentes co tipo de formación que desexamos para os nosos alumnos e alumnas.

- 1.- Seleccionar aqueles contidos que sexan máis relevantes para acadar competencias. Achegarémolos aos alumnos a través da observación, experimentación, manipulación, etc. para facilitar a adquisición de aprendizaxes significativas.
- 2.- Proporcionar estratexias de aprendizaxe que faciliten habilidades para valorar os procesos que se están a empregar e para regularlos ou modificalos.
- 3.- Facilitar un currículo estruturado ao redor de cuestións de interese para o alumnado. O profesorado actuará como guía do proceso de construción de aprendizaxes
- 4.- Promover a participación do alumnado para que aporte as súas habilidades, destrezas e intereses ao traballo cooperativo.
- 5.- Fomentar habilidades que permitan ao alumnado utilizar de forma autónoma as bibliotecas e as TIC como recursos de aprendizaxe.

8-MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Libro e recursos dixitais de Edixgal.

Libros de lectura.

Programas informáticos específicos.

Encerado dixital.

Ordenadores.

Láminas e muráis sobre temas a tratar.

Fichas de reforzo e ampliación.

Biblioteca de aula e de centro.

Recursos na rede.

Material audiovisual.

Mapas.

Calculadora.

Semicírculos graduados ou transportadores de ángulos.

Instrumentos de medida (regra, metro, cinta métrica, escuadra, cartabón, etc.).

Material específico de Plástica

9-PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

PROCEDEMENTOS

1. Observación diaria do traballo feito na clase. Revisión diaria das tarefas extraescolares.
2. Análise das producións dos alumnos durante las unidades.
3. Valoración dos resultados obtidos nos exames.
4. Avaliación formativa, ao longo de todo o proceso de ensino-aprendizaxe. A devandita avaliación permitiranos regular todo o proceso, xestionar erros e consolidar éxitos.

Valoración das actitudes fronte á aprendizaxe: traer o material de traballo, entregar a tempo as tarefas e cadernos, presentación limpa e ordenada, respectar as normas da clase, participar nesta con actitude positiva e colaborar de bo grao nos traballos en grupo que sexan posibles pola actual situación.

INSTRUMENTOS

1. Realización de exames ó remate de cada unidade.
2. Revisión dos cadernos, traballos e investigacións.
3. Revisión das actividades feitas en edixgal na casa e no centro.
4. Control das actitudes na clase e fronte o traballo.

En plástica e Valores Cívicos primará o traballo persoal e en grupo do alumnado, o seu esforzo nas tarefas e a súa implicación e posta en práctica dos conceptos traballados.

10-CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

LINGUA CASTELÁ E GALEGA E MATEMÁTICAS

- Ao final de cada tema o alumnado realizará unha proba de avaliación do mesmo, especificarase ao alumnado a cualificación de cada pregunta, antes da realización da proba.

De cada tema tamén fará antes da proba de avaliación unha ficha de reforzo e ampliación de cada tema, tamén contará para a nota final do tema, dita ficha farase usado o material que o alumno crea conveniente: libro, libreta, caderno...Tamén se lle informará da forma de cualificala.

Ao longo de cada tema o alumno realizará exercicios na libreta e no caderno correspondente. Os exercicios deben estar todos feitos e correctamente corrixidos, a libreta correctamente ordenada e limpa.

De cada proba de avaliación farase, se é necesario, a correspondente de recuperación. Faranse as adaptación necesarias das probas para o alumnado con dificultades de aprendizaxe, así, se é necesario adaptarase o formato de proba, o tempo...

Ao alumnado con adaptación curricular, avaliarase dacordo coa adaptación, tendo en conta as adaptacións necesarias para a realización das probas.

20%	80%
Traballo de aula: libreta, fichas, deberes, exposicións.....	Probas orais e escritas de avaliación

NATURAIS, SOCIAIS E PLÁSTICA

Para obter a cualificación de cada trimestre e do curso teremos en conta os seguintes aspectos:

1. Probas de avaliación periódica.
2. Observacións continuas do profesor.
3. Presentación limpa e ordenada dos traballos.
4. Incorporación aos escritos das normas ortográficas aprendidas.
5. Interese e esforzo pola aprendizaxe da materia.

Os criterios de calificación (Ciencias da Natureza e Ciencias Sociais) para obter a nota de cada unidade será o seguinte:

Nota dos exames de cada unidade	80%
Tarefas na clase, extraescolares e traballos realizados	20%

No caso de Educación Plástica os criterios de calificación para obter a nota de cada unidade será o seguinte:

Actividades, fichas, manualidades e traballos diarios	80%
Actitude, colaboración, comportamento e participación	20%

Todas as unidades contan por igual. Polo tanto, se temos 4 unidades por trimestre a nota de cada unidade será un 25% do trimestre. Todos os trimestres valoraranse da mesma forma polo tanto cada trimestre representa o 33,33% da nota final do curso.

VALORES CÍVICOS E SOCIAIS

Nesta área o **50%** da nota virá dado polo interese, actitude e participación do alumnado, e o outro **50%** para as tarefas e traballos realizados así como o coñecemento levado á práctica en situacións reais ou simuladas.

11-MÍNIMO DOS ESTÁNDARES PARA A AVALIACIÓN POSITIVA

CIENCIAS DA NATUREZA

- Busca, selecciona e organiza información concreta relevante, analízaa, obtén conclusións, reflexiona acerca do proceso seguido e comunícao oralmente e/ou por escrito.
- Utiliza as tecnoloxías da información e a comunicación para elaborar traballos coa terminoloxía adecuada aos temas tratados na aula.
- Realiza con responsabilidade e esforzo las tareas encomendadas y presenta os traballos de maneira ordenada, clara e limpa.
- Participa en actividades de grupo adoptando un comportamento responsable e construtivo e respecta os principios básicos do funcionamento democrático (respectar turno e opinión, escoitar ao outro, argumentar, toma de decisións conxunta).
- Realiza experiencias sencillas sobre o ser humano, a saúde, os seres vivos...
- Identifica e localiza os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do corpo humano (relación, reprodución e nutrición)
- Identifica hábitos saudables para previr enfermidades e mantén unha conducta responsable.
- Observa e identifica as características e clasifica os seres vivos: Reino animal. Reino das plantas. Reino dos fungos.
- Recoñece e clasifica animais invertebrados e vertebrados.
- Identifica características e clasifica diferentes plantas.
- Observa e identifica as principais características e compoñentes dun ecosistema.
- Recoñece e explica algún ecosistemas: pradeira, litoral, cidade... e os seres vivos que habitan neles.
- Observa, identifica e clasifica algúns materiais polas súas propiedades: tamaño, sonido que producen, temperatura, dureza, textura, solubilidade, flotabilidade, peso/masa...
- Utiliza diferentes procedementos para a medida da masa e volume dun corpo como balanza, báscula e probeta.
- Identifica e explica algunhas das principais características das enerxías

renovables e non renovables, identificando, coa axuda do docente, as diferentes fontes de enerxía e materias primas.

- Realiza experiencias sinxelas para separar os componentes dunha mezcla mediante destilación, filtración, evaporación ou disolución comunicando de forma escrita y/u oral o proceso seguido.
- Explica os efectos da calor no aumento de temperatura e dilatación dalgúns materiais.
- Identifica diferentes tipos de máquinas do seu contexto próximo, e clasifícaaas según o número de pezas e a maneira de accionalas.
- Identifica e constrúe, coa axuda do docente, un circuito eléctrico sinxelo: pila, cables, bombillas, motor e interruptor.
- Expón exemplos de materiais condutores e aislantes.
-

CIENCIAS SOCIAIS

- Busca, selecciona e organiza información concreta relevante, analízaa, obtén conclusións, reflexiona acerca do proceso seguido e comunícao oralmente e/ou por escrito.
- Utiliza as tecnoloxías da información e a comunicación (internet, blog, ...) para elaborar traballos coa terminoloxía adecuada aos temas tratados na aula.
- Realiza con responsabilidade e esforzo as tarefas encomendadas e presenta os traballos de maneira ordenada, clara e limpa.
- Participa en actividades de grupo adoptando un comportamento responsable e construtivo e respeta os principios básicos do funcionamento democrático (respectar turno e opinión, escoitar ao outro, argumentar, toma de decisións conxunta).
- Enumera as características principais do Sistema Solar, distingue os diferentes tipos de astros e os seus movementos
- Describe de forma escrita o movemento de translación terrestre, sinala o eixe de xiro e os polos xeográficos nunha representación gráfica e atribúelle as estacións.
- Describe de forma escrita o movemento de rotación terrestre e atribúelle o día e a noite.
- Explica a relación da atmósfera cos fenómenos atmosféricos.
- Valora a importancia de cuidar a atmosfera e enumera algunhas razóns.
- Analiza a influencia do tempo atmosférico no clima, por exemplo, mediante un mapa conceptual.

- Clasifica os climas según os factores que os determinan, por exemplo mediante un organizador gráfico.
- Diferencia, localiza e sinala as zonas climáticas de Galicia, de España (nun mapa ou soporte dixital) e relaciona a súa flora y fauna; interpreta climogramas de Galicia e de España.
- Detalla o ciclo da agua; utilizando recursos interactivos investiga sobre o consumo responsable da mesma.
- Localiza e sinala nun mapa os ríos, as concas e as vertentes de Galicia e de España.
- Describe de forma escrita os elementos dos paisaxes de Galicia e de España.
- Localiza nun mapa as principais unidades do relevo de Galicia e de España e as súas vertentes hidrográficas.
- Observa en imáxes e explica a influencia do comportamento humán no medio natural e propón medidas para o desenvolvemento sostible da humanidade.
- Documéntase sobre a Constitución a través de diferentes fontes e elabora un traballo sobre os seus principios democráticos máis importantes (individual/grupo) para expoñelo na clase.
- Relaciona cada comunidade autónoma coas súas linguas, tradicións, e algunhas das súas manifestacións culturais completando un mapa conceptual.
- Nomea algunhas institucións Europeas como o Parlamento, o Consello da Unión, a Comisión, o Tribunal de Xustiza e o Tribunal de Contas.
- Define qué é a densidade de poboación explicando a súa variabilidade e poñendo exemplos de territorios concretos.
- Diferencia os conceptos de emigración e inmigración e identifica ambos movementos migratorios con casos concretos documentándose na súa realidade.
- Explica ante un produto dado algunhas das materias primas que o compoñen e traza o seu proceso de elaboración hasta el produto final.
- Identifica empresas de cada un dos sectores e clasifícaas correctamente.
- Define qué é unha empresa e os seus diferentes tipos.
- Explica a necesidade de que todos coñezamos e respectemos as normas de circulación e manteñamos unha conducta responsable.
- Aplica o seu coñecemento sobre as normas de circulación na súa vida diaria e en especial en saídas e excursións reflexiona sobre iso.
- Sitúa nunha liña do tempo as etapas históricas máis importantes das distintas edades da historia en Galicia e en España (Prehistoria, Idade Antiga, Idade Media e Idade

Moderna)

- Data a Idade Antiga e describe as características básicas da vida naquel tempo, en especial as referidas á romanización e comunicación oralmente e por escrito.
- Identifica e secuencia os rasgos distintivos das culturas que conviviron nos reinos peninsulares durante a Idade Media, describindo a evolución política e os distintos modelos sociais.
- Explica as características da Idade Moderna e algúns dos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia neste período de tempo (monarquía dos Austrias séculos XVI, XVII. Os Borbóns, século XVIII)

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA- LINGUA GALEGA E LITERATURA

Comunicación oral: Falar e escoitar

- Participa en situacións de comunicación en galego e castelán, espontáneas ou dirixidas, utilizando un discurso ordenado e coherente e estratexias e normas para o intercambio comunicativo. Comprende e expresa mensaxes verbais e non verbais
- Expresa, comprende e produce textos orais en galego e castelán de diferentes tipos. Transmite as ideas con claridade, coherencia e corrección e exprésase cunha pronunciación e dicción correctas, utilizando un vocabulario axeitado
- Elabora resumos sinxelos de textos orais. Memoriza e reproduce textos breves.
- Dramatiza textos literarios en galego e castelán, participando na representación de pequenas obras.
- Utiliza de forma efectiva a linguaxe oral, para comunicarse e aprender, sendo capaz de ter unha escoita activa, espera de turnos e participación respectuosa.
- Valora os medios de comunicación como instrumento de aprendizaxe e acceso a informacións e experiencias de outras persoas.

Comunicación escrita: ler.

- Le en silencio e en voz alta coa entonación e fluidez adecuadas diferentes tipos de textos en galego e castelán e comprende os mesmos, utilizando a lectura como medio para ampliar vocabulario e fixar unha ortografía correcta.
- Resume textos lidos previamente en galego e castelán, destacando as ideas principais das secundarias. Fai esquemas de textos expositivos.

- Comprende a información contida en mapas, esquemas, gráficos, planos..
- Utiliza as TIC de modo eficiente e responsable para a búsqueda e tratamento de todo tipo de información.
- Le por iniciativa propia diferentes tipos de textos. Avisa o gusto pola lectura e usa a biblioteca con regularidade. Selecciona lecturas en idioma galego e castelán, segundo o seu gusto persoal e ten interese por mellorar.

Comunicación escrita: escribir.

- Produce textos sinxelos en galego e castelán, en diferentes soportes, usando o rexistro adecuado e organizando as ideas con claridade .
- Produce textos en galego e castelán, con diferentes intencións comunicativas, con coherencia, respectando a súa estrutura e aplicando as regras ortográficas, coidando a caligrafía, o orden e a presentación e aplicando todas as fases do proceso: planificación, textualización, revisión
- Utiliza o dicionario como recurso para resolver dudas e utiliza as TIC para buscar información e presentar producións de maneira eficiente e responsable.
- Elabora proxectos individuais e participa na creación e planificación de proxectos colectivos.
- Pon interese e esforzase por escribir cada vez con maior corrección, valorando a súa produción escrita e a dos seus compañeiros.

Coñecemento da lingua.

- Coñece as clases de palabras, características e usos de cada clase de palabras: nome, verbo, adxectivo, preposición, adverbio, conxunción, pronome, artigo, determinante..
- Conxuga os tempos máis usados dos verbos regulares e irregulares, e diferencia e usa correctamente tempos simples e compostos en castelán e coñece a existencia de só tempos simple sen galego.
- Distingue diptongos e hiatos.
- Coñece e aplica os conceptos de sinonimia, polisemia, homonimia. Arcaísmos, neoloxismos e estranxeirismos. Frases feitas. Forma palabras usando diferentes recursos derivativos.
- Señala as características que definen as diferentes clases de palabras: clasificación e uso para construír o discurso nos diferentes tipos de producións.

- Utiliza correctamente as regras básicas de ortografía e signos de puntuación, tanto en textos copiados, resúmenes e textos de produción propia.
- Separa nas oracións simples o suxeito do predicado
- Coñece as variedades da lingua, as variantes dialectais do galego, e valora a realidade plurilingüe de España e do español de América como mostra de riqueza do noso patrimonio histórico e cultural.

Educación literaria.

- Coñece distintos tipos de textos tradicionais tanto galegos como en idioma castelá: contos, lendas tanto de España como de outros países
- Le textos narrativos en galego e en castelán, de tradición oral, de literatura infantil, de adaptacións de obras clásicas e de literatura actual, de poemas, relatos e obras teatrais, co ritmo e entonación adecuados en cada caso, e facer comentarios coherentes dos textos lidos
- Identifica recursos literarios básicos e intenta aplicar o seu coñecemento a producións propias
- Valora os textos literarios como vehículo de comunicación e fonte de coñecemento de outros mundos, tempos e culturas e como disfrute persoal..

MATEMÁTICAS

Bloque 1. Procesos, métodos e actitudes en matemáticas.

- Analiza e comprende o enunciado dos problemas (datos, relacións entre os datos contexto do problema). Utiliza estratexias heurísticas e procesos de razoamento na resolución de problemas. Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas analizando a coherencia do resultado
- Considera problemas a partir de outro resolto variando datos e preguntas, e conectándoo coa realidade.
- Realiza estimacións sobre os resultados e contrasta a súa validez
- Desenvolve e amosa actitudes axeitadas cara o traballo en matemáticas: esforzo, perseveranza, flexibilidade e aceptación da crítica razoada.
- Toma decisións nos procesos de resolución de problemas valorando as súas consecuencias. Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas.

- Emprega ferramentas tecnolóxicas para a realización de cálculos numéricos e para aprender a resolver problemas.

Bloque 2. Números.

- Utiliza os números ordinais. Le e escribe números naturais ata o millón, decimais ata as milésimas, fraccións, ordenándoos nunha recta numérica, e comprendendo o valor posicional das cifras.
- Identifica números romanos e comprende a súa composición e formación
- Opera con números coñecendo a xerarquía das operacións.
- Calcula e compara fraccións equivalentes. Redondea números decimais. Establece relación número decimal- fracción.
- Descompón de forma aditiva e multiplicativa números menores dun millón e números decimais, atendendo ao valor posicional das cifras.
- Identifica múltiplos e divisores calculando os primeiros múltiplos dun número e calculando todos os divisores de calquera número menor de 100
- Elabora e emprega algunhas estratexias de cálculo mental.
- Resolve problemas empregando os contidos traballados e reflexionando sobre o procedemento aplicado, revisando as operacións, comprobando e interpretando as solucións.

Bloque 3. Medidas.

- Estima lonxitudes, capacidades, masas e superficies elixindo a unidade e instrumentos axeitados. Mide con instrumentos convencionais e non convencionais
- Suma e resta medidas de lonxitude, capacidade e masa dando o resultado na unidade determinada de antemán
- Compara e ordena medidas
- Realiza equivalencias e transformacións entre horas, minutos e segundos
- Mide ángulos
- Resolve problemas de medida utilizando estratexias axeitadas da resolución de problemas

Bloque 4. Xeometría.

- Identifica e representa ángulos. Realiza simetrías
- Calcula área e perímetro de rectángulo, cadrado e triángulo
- Identifica e diferencia os elementos básicos de circunferencia e círculo

- Resolve problemas xeométricos sinxelos, utilizando estratexias heurísticas de razoamento, reflexionando sobre o proceso, revisando operacións, resultados.

Bloque 5. Estatística e probabilidade.

- Coñece e aplica as medidas de media e moda a situacións familiares, realizando e interpretando gráficos moi sinxelos de diagramas de barras ou sectores, e facendo unha análise da información que se presenta neles.
- Resolve problemas que impliquen o dominio dos contidos propios da estadística e a probabilidade, utilizando as estratexias da resolución de problemas, revisando as operacións e comprobando e interpretando os resultados.

Na consecución dos estándares mínimos partiremos sempre das posibilidades, capacidades e coñecementos previos do alumnado, cun carácter individualizado e personalizado, onde primará a atención á diversidade, e tomando as medidas necesarias para que todo o alumnado acade o mínimo esixible, medidas de reforzo, apoio, atención individualizada axudarán nesta tarefa. Ao mesmo tempo a observación directa do alumnado, é dicir, o seu comportamento na aula, esforzo á hora de realizar as tarefas, actitude ante o traballo, etc... será un factor determinante. Por outro lado, o alumnado deberá demostrar a adquisición dos coñecementos descritos nos contidos, o alcance dos diferentes obxectivos propostos para a Educación Primaria na área da matemáticas e a superación, en maior ou menor medida, dos estándares avaliábeis de aprendizaxe. Para acadar os estándares mínimos primarán as actividades de resolución de problemas aplicando os conceptos traballados máis que outro tipo de tarefas máis mecánicas.

PLÁSTICA

- Analiza de maneira sinxela imaxes fixas e en movemento atendendo ao tamaño, formato, elementos básicos (puntos, rectas, cores, iluminación, función...).
- Elabora muráis con diversas información, considerando os conceptos de tamaño, equilibrio, proporción e cor, e engadindo textos e imaxes aos mesmos.
- Desenvolve actividades que traballen o espazo bidimensional, empregando os conceptos básicos de composición, equilibrio e proporción.
- Traballa as cores complementarias e a gama de cores e emprégao nas súas

composicións artísticas.

- Realiza producións plásticas sinxelas empregando diferentes técnicas artísticas: debuxo, rotulado, coloreado, collaxe, pintura, moldeado, papiroflexia, etc.
- Analiza as formas de representación según a perspectiva e realiza pequenos traballos sobre esta.
- Participa con gusto nas actividades artísticas comúns do Centro (Samaín, Nadal, etc.)
- Traballa as figuras planas e emprega as distintas figuras xeométricas para facer composicións.
- Imaxina, debuxa e elabora obras tridimensionais con diferentes materiais, recursos e técnicas.
- Usa de maneira sinxela o compás para facer pequenas composicións artísticas.
- Aprecia a orixinalidade e rexeita o aimitación e a copia.

VALORES CÍVICOS E SOCIAIS

- Razona e expresa por escrito o valor da respectabilidade e a dignidade persoal. Coñece trazos da súa personalidade, identifica emocións e é capaz de expresar sentimentos e aplica autocontrol á toma de decisións e resolución de conflitos. Resolve conflitos de modo construtivo.
- Actúa con respecto e solidariedade. Comprende e respecta opinións diferentes. Utiliza correctamente estratexias de escoita activa.
- Valora a importancia do coidado do corpo, a saúde e a prevención de accidentes, así como a necesidade de conservación do medio e da recuperación do equilibrio ecolóxico.

Máis que a aprendizaxe de conceptos da materia, trátase da súa aplicación á situacións da vida real, ou situacións simuladas, onde o alumnado deberá demostrar que vai acadando estratexias para a resolución de problemas que xurdan nas súas relacións persoais en distintos ámbitos da vida tanto na escola como fóra dela.

12-MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

A nova Ley Orgánica 3/2020 do 29 de decembro (LOMLOE) define ANEAE aqueles

que necesitan una atención diferente a ordianria por presentar:

1. Necesidades educativas especiais.
2. Retraso madurativo.
3. Trastorno do desenvolvemento da linguaxe e da comunicación.
4. Trastorno da atención ou de aprendizaxe.
5. Por descoñecemento grave da linguaxe.
6. Situación de vulnerabilidade socioeducativo.
7. Altas capacidades intelectuais.
8. Incorporación tardía al sistema educativo.
9. Por condiciones personales ou de historia escolar.

Como mestres debemos adaptarnos ás características individuais e sociais de cada alumno ou alumna para favorecer o máximo desenvolvemento destes e alcanzar a etapa seguinte cos obxectivos e as competencias adquiridas. Para levar a cabo estes aprendizaxes será moi importante traballar con metodoloxías activas, variadas e cooperativas.

O inicio do curso faremos unha avaliación inicial do alumnado en cada núcleo de aprendizaxe que permita detectar os seus coñecementos previos, para facilitar a significatividade dos novos contidos que se deben aprender, sobre todo tendo en conta a situación dada no curso anterior pola pandemia.

As estratexias a utilizar serán:

- Realizar as adaptacións curriculares necesarias para asegurar que se poida manter unha escola na que teñan cabida todos, sexan cales fosen as súas necesidades educativas ou intereses persoais específicos.
- Ofertar actividades de reforzo e ampliación adaptadas a cada alumno dependendo das súas necesidades en cada momento do proceso educativo.
- Potenciar a utilización da biblioteca de aula, a do Centro e o uso das TIC, sobre todo tendo en conta as restriccións do uso de outro tipo de materiais nas aulas.
- Na clase de 5º de E.P. temos una nena e dous nenos con rasgos disléxicos. Ao mesmo tempo un destes alumnos ten daltonismo. Ademáis existe unha alumna con TDAH e que a súa vez permanece un ano mais neste curso.

Os criterios para a organización e a distribución dos recursos en 5º de Educación Primaria intentan dar unha resposta educativa adaptada á diversidade de capacidades e

ritmos de aprendizaxe do alumnado co fin de facilitar o logro dos obxectivos nesta etapa educativa. Incidir nunha atención individualizada e de apoio e reforzo ao alumnado con dificultades, sen deixar de lado ao alumnado con máis capacidade, tendo presente a necesidade de recursos adaptados á cada necesidade. Durante este curso, ao ter dous casos de alumnos con adaptación curricular, e outros tres con dificultades de aprendizaxe, incrementáronse as horas de apoio dentro da aula por parte de profesorado con disponibilidad horaria e as horas da profesora de PT, algunhas fóra da aula para abordar problemáticas máis específicas, e outras dentro.

Destacar a importancia de establecer unha boa coordinación entre todos os profesores implicados e o departamento de orientación, a fin de detectar as dificultades e tomar as medidas oportunas de reforzo e apoio tanto do titor e mestres do grupo como do profesorado de PT e de apoio.

13-PROGRAMA DE REFORZO PARA A RECUPERACIÓN DE MATERIAS PENDENTES

A parte dos alumnos con adaptación curricular, hai un alumno coas matemáticas suspensas de cursos anteriores, para o que se está a valorar a necesidade dunha adaptación nesa materia, e tamén de tomar medidas específicas de apoio e reforzo, adaptación de probas, etc.

14-ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

En coordinación co resto do profesorado de infantil e primaria do Centro, e ao tratarse dun centro de línea única, levaremos a cabo actividades complementarias e extraescolares adaptadas ao nivel do alumnado. Nunhas aproveitaremos saídas con outros niveis ou con todo o alumnado, e algunha é posible que se faga individualmente como grupo.

Como previsión para este curso propoñemos:

A realizar no Centro

- Participar nas celebracións de festas populares co Centro (agosto, entroido, samaín, maios...) e nas efemérides programadas polo equipo de Actividades Complementarias e Extraescolares en colaboración co Equipo da Biblioteca e o

Equipo de Dinamización da Lingua Galega (Día da Paz, Día contra a violencia de xénero, Día do Libro...)

Fóra do Centro

- Participar en charlas e actividades programadas polo departamento de Orientación para este nivel educativo
- Viaxes culturais e visitas que se organizarán o longo do curso en función dos proxectos traballados e dos propios intereses dos nenos e nenas.

Ao longo do presente curso, faranse as seguintes saídas:

1º TRIMESTRE: saída ao cine, teatro ou algún concerto, dependendo das ofertas que haxa adaptadas ao alumnado

2º TRIMESTRE: visita a algunha fábrica do concello, algunhas das cerámicas ou de procesamento e elaboración de produtos lácteos. Visita a algúns dos museos científicos de A Coruña

3º TRIMESTRE: saída de fin de curso, con actividades ao aire libre, preferentemente en zona de costa.

Saída ao entorno próximo, especialmente ao entorno da piscina municipal, Brañas da Valga... a realizar actividades programadas de deporte e lúdicas.

Asimesmo aproveitarase algunha outra saída que poida xurdir ao longo do curso que polo seu carácter cultural e pedagóxico sexa de interese para o alumnado.

15-ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PROXECTO LECTOR

A lectura estará presente en todas as áreas da Educación Primaria. Por iso, o fomento da lectura e o desenvolvemento da comprensión lectora serán impulsados, non só desde a área de Lingua , senón a través das actividades específicas de todas as áreas. As sesións de lectura non deben orientarse, pois, como unha continuación da clase de Lingua, senón tamén como a posta en práctica das súas ensinanzas e han de servir para avaliar o nivel de comprensión lectora do alumno.

Os propósitos da lectura son moi diversos e están sempre ao servizo das necesidades e intereses do lector. Lese para obter información, para aprender, para comunicarse, para divertirse, para vivir outras realidades. Todas estas finalidades da lectura deberán terse en conta á hora de traballar na aula, e deberán desenvolverse estratexias que lle faciliten ao alumno a súa consecución.

Os obxectivos de que se pretende lograr son os seguintes:

- a) Espertar e aumentar o interese do alumnado pola lectura.
- b) Potenciar a comprensión lectora desde todas as áreas do currículo.
- c) Formar lectores capaces de desenvolverse con éxito no ámbito escolar.
- d) Lograr que a maioría do alumnado descubra a lectura como un elemento de goce persoal.
- e) Fomentar no alumnado, a través da lectura, unha actitude reflexiva e crítica ante as manifestacións do contorno.
- d) Usar a biblioteca para a busca de información e aprendizaxe, e como fonte de pracer.

Para tentar acadar estes obxectivos levaranse a cabo as accións seguintes:

- Escoller textos adecuados aos intereses dos alumnos.
- Facer lecturas colectivas que exerciten a velocidade e a entoación.
- Crear unha biblioteca de aula con libros que traten temas relacionados cos nosos proxectos de traballo.
- Visitar a biblioteca do centro.
- No segundo trimestre propoñer tres libros para que o alumnado escolla un, o lea, e despois facer intercambio co resto da clase
- Participar nas actividades de animación á lectura propostas polo equipo de biblioteca.

Adicarse o tempo da hora de ler a que o alumno lea na aula lecturas escollidas por el xeralmente, pero tamén lecturas guiadas encamiñadas a ler obras de autores que poden vir ao centro nas actividades organizadas pola biblioteca. Tamén se aproveitará o mes de maio para a lectura de obras do autor homenaxeado nas Letras Galegas, axeitadas ao nivel do alumnado. Cara o mes de xuño a lectura tomará un camiño máis teatral, dado que participaremos na “semana do teatro” organizada todos os anos no centro, e onde o alumnado representará unha obra, aínda por escoller, adaptada á súa idade.

16-INTEGRACIÓN DAS TICs

Ordenadores e materiais dixitais permitirán traballar de forma máis rápida, visual e interactiva, e almacenar e manexar moita información. Tamén permitirán comunicarnos a través deles. O uso das TIC facilita o traballo en grupo, a investigación conxunta, o reparto de responsabilidades e a reunificación coherente da información obtida.

Posto que no noso centro está inscrito no proxecto de Edixgal, todo o alumnado ten o seu propio ordenador para facer uso deste en calquer momento tanto dentro do centro como na súa casa. Ademáis a aula ten un proxector e un ordeandor para axudar o alumnado a adquirir as habilidades dixitais necesarias para facer un uso correcto desta tecnoloxía. Edixgal proporciona os contidos e ferramentas necesarias para poder adquirir os coñecementos necesarios neste nivel o longo do curso e sabelos utilizarlos para o seu propio aprendizaxe.

17-CRITERIOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN

A programación será revisada segúns resultados de cada avaliación. En cada avaliación tratarase a cantidade de unidades impartidas, o tanto por cento da programación e as causas, se as houbera, de porque non se levou adiante. Asimesmo analizaranse os resultados, e as dificultades atopadas polo alumnado e tomaranse as medidas de reforzo axeitadas para subsanar ditas dificultades.

En caso de retrasos ou carencias na adquisición dos contidos, a programación terá que ser revisada.

Outro criterio de avaliación da programación é a análise de porque os alumnos e alumnas non superan os mínimos esixibles.

Valorarase a adecuación de obxectivos, contidos e criterios de avaliación á realidade do alumnado. Comprobaremos se as avaliacións das materias inclúen o grao de desenvolvemento das competencias básicas, se a metodoloxía empregada é coherente cos obxectivos previstos, se se aplicaron as medidas de atención á diversidade de forma axeitada, e se os aprendizaxes do alumnado con relación ao previsto están axustadas.

Comprobarase se o grao de desenvolvemento das programacións docentes foi suficiente e se a coordinación entre o profesorado se considera que cumpre as expectativas iniciais. Con todos estes datos poderemos avaliar globalmente todo o proceso facendo que o proceso educativo mellore paulatinamente. Para valorar a nosa propia programación e acometer as reformas necesarias co fin de melloralas usaremos como ferramenta a lista de valoración que aparece reflexada a continuación:

ESCALA DE OBSERVACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

Para valorar a propia programación didáctica, valora cunha X, do 1 ao 4 (1 é a cualificación máis baixa e 4 a máis alta) os seguintes aspectos:

INDICADORES	1	2	3	4
Os puntos da programación son os establecidos.				
Realizaches unha avaliación inicial a principio de curso.				
Respectaches a distribución temporal dos contidos por avaliación.				
Deches todos os contidos estipulados na programación.				
Medidas de atención á diversidade: Tívoise en conta medidas xerais de intervención educativa. Contempláronse medidas para alumnado con neae				
Están correctamente asociados estándares, instrumentos de avaliación e indicadores de logro.				
Aplicaches a metodoloxía didáctica programada.				
Tiveches en conta os coñecementos e aprendizaxes básicas necesarias para aprobar a materia.				
Aplicaches as medidas de atención á diversidade ao alumnado que o precisou.				
Aplicaches os procedementos de avaliación programados e axustácheste aos criterios de cualificación.				
Levaches a cabo medidas de reforzo educativo dirixido a alumnado que presentaba dificultades de aprendizaxe.				
Puxeches en práctica medidas para estimular a interese, o hábito da lectura e a capacidade de expresarse correctamente.				

Utilizaches os materiais e recursos didácticos programados, incluídas as TIC.				
Realizaches as actividades complementarias e extraescolares programadas.				
Os estándares imprescindibles están identificados				
Utilizaches diferentes medios para informar ás familias, profesorado e alumnado (sesións de avaliación, boletíns, reunións, entrevistas,...) dos resultados da avaliación.				

Empregaremos ao remate do proceso os seguintes indicadores de logro para avaliar o *proceso de ensino e a práctica docente*.

- Deseño distintas actividades de aprendizaxe para o logro de cada un dos obxectivos.
- Motivo ao meu alumnado comunicándolles os obxectivos que quero acadar e a finalidade das actividades, partindo dos seus coñecementos previos.
- Relaciono os contidos con situacións reais, informándolles da utilidade e creando expectativas.
- Empleo metodoloxías que favorezan o desenvolvemento dunha actitude positiva do alumno/a e que teña en conta os seus intereses.
- Propoño actividades que favorecen a aprendizaxe autónoma.
- Cando comezamos unha actividade nova, o alumnado coñece os obxectivos e competencias que se queren desenvolver, as diferentes actividades a realizar e como se lles vai avaliar.
- As actividades que propoño están relacionadas con situacións da vida real.
- En función das características de cada alumno/a suscito tarefas e logros diferentes.

Propoño metodoloxías diversas.